

Bijlagen

CompaNanny Kinderdagverblijf, BSO en Peuterspeelzaal

Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling

Inhoudsopgave

Bijlage 1: Definitie van kindermishandeling en huiselijk geweld	4
Soorten kindermishandeling	
Definitie kindermishandeling	
Definitie van huiselijk geweld	
Bijlage 2: Veiligheid van medewerkers rond de uitvoering van de meldcode	8
Bijlage 3: Het kind dossier en registratie van contacten	9
Voorblad kinddossier	
Registratieformulier signalen	
Contactjournaal	
Contactjournaal schriftelijk contact	
Evaluatieformulier signalen en zorg	
Bijlage 4: Beroepsgeheim en privacy	17
Gegevens uitwisselen: er kan meer dan u denkt!	
Bijlage 5: Signalenlijst vroegsignalering kindermishandeling en huiselijk geweld	20
Bijlage 6: Signalenlijst kindermishandeling 0-4 jarigen	23
Bijlage 7: Signalenlijst kindermishandeling 4-12 jaar	27
Bijlage 8: Signalen die specifiek zijn voor Pediatric Condition Falsification (PCF) en Factitious Disorder Imposed by Another(FDIA)	32
Bijlage 9: Signalenlijst huiselijk geweld	33
Bijlage 10: Blauwe plekken normaal/opvallend	35
Bijlage 11: Definitie & signalenlijst eerdergerelateerd geweld	37
Bijlage 12: Aandachtspunten in gesprekken met ouders	40
Gespreksvoering met gescheiden ouders	
Gespreksvoering met gezinnen met migranten achtergrond	
Het gesprek met de ouder(s) over de melding bij Veilig Thuis	
Bijlage 13: Aandachtspunten voor een gesprek met een kind	
Aandachtspunten tijdens een gesprek met een jong kind	44
Bijlage 14: Veilig Thuis	47
Bijlage 15: Ouder- en KindTeam en Centrum voor Jeugd en Gezin	49
Bijlage 16: De Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst (GGD)	50

Bijlage 17: De kinderbescherming	51
Vrijwillige hulpverlening via de gemeente	
Raad voor de Kinderbescherming	
Kinderrechter, kinderbeschermingsmaatregelen en Jeugdbescherming	
Bijlage 18: De vertrouwensinspecteur van de Inspectie van Onderwijs	52
Bijlage 19: Signalen die kunnen duiden op een mogelijk gewelds- of zedendelict door een collega	53
Bijlage 20: Bijlage 21: Signalen van kinderen die geconfronteerd zijn met seksueel grensoverschrijdend gedrag van een ander kind	55
Bijlage 21: Signalen van kinderen die seksueel grensoverschrijdend gedrag vertonen naar andere kinderen	56
Bijlage 22: Nuttige informatie	57

Bijlage 1: Definitie van kindermishandeling en huiselijk geweld

Bron: www.handelingsprotocol.nl

Definitie kindermishandeling

Definitie in het kort:

Kindermishandeling is het doen en laten van ouders, of anderen in soortgelijke positie ten opzichte van een kind, dat een ernstige aantasting of bedreiging vormt voor de veiligheid en het welzijn van het kind (Baartman, 2010)

Kindermishandeling betreft kinderen van 0-19 jaar. Ook ongeboren baby's vallen onder de definitie.

Belangrijk: de combinatie kinderen en huiselijk geweld betekent altijd kindermishandeling. De handelwijze bij huiselijk geweld is hetzelfde als bij kindermishandeling of een vermoeden daarvan.

De definitie hieronder staat in de wet op de jeugdzorg

'Kindermishandeling is elke vorm van voor een minderjarige bedreigende of gewelddadige interactie van fysieke, psychische of seksuele aard die de ouders of andere personen ten opzichte van wie de minderjarige in een relatie van afhankelijkheid of van onvrijheid staat, actief of passief opdringen, waardoor ernstige schade wordt berokkend of dreigt te worden berokkend aan de minderjarige in de vorm van fysiek of psychisch letsel'

Waar ouders staat worden ook stief-, adoptie- en pleegouders bedoeld. Kinderen kunnen ook in een relatie van afhankelijkheid ten opzichte van beroepskrachten verkeren.

Het is een brede definitie. Wanneer je als professional een vermoeden van kindermishandeling hebt, kan dat ook gedefinieerd worden als ernstige opvoedingsproblemen of pedagogische onmacht van ouders. Het woord op zich is niet belangrijk, de consequenties wel. De zorgen om het kind zijn reden voor actie. Ook als er geen sprake is van kindermishandeling maar bijvoorbeeld wel van ernstige opvoedingsproblemen verdienen kind en ouders steun en hulp.

Soorten kindermishandeling

Bron: www.handelingsprotocol.nl

Lichamelijke mishandeling

Er is sprake van lichamelijke kindermishandeling als de dader lichamelijk geweld tegen het kind gebruikt zoals slaan, schudden, schoppen, bijten, knijpen, krabben, het toebrengen van brandwonden, laten vallen etc.

Lichamelijke verwaarlozing

Bij lichamelijke verwaarlozing heeft de ouder geen oog voor het lichamelijk welzijn van het kind en verwaarloost de verzorging van het kind op het gebied van voeding, hygiëne en kleding.

Onder lichamelijke verwaarlozing wordt onder andere verstaan:

- het niet toedienen van noodzakelijke medicatie
- geen enkele aandacht voor de veiligheid van de leefomgeving van het kind
- het kind wordt regelmatig zonder toezicht alleen gelaten
- de verzorging van het kind wordt veronachtzaamd
- verwaarlozing kan zo ver gaan dat ouders geen arts bezoeken als de situatie er duidelijk wel om vraagt, geen medicatie geven, geen vaccinatie
- geen gebruik maken van de JGZ kán een signaal zijn van lichamelijke verwaarlozing.

Psychische mishandeling

Onder psychische mishandeling vallen:

- verbale dreigingen, vernederingen,
- sociale isolatie
- intimidatie en onredelijke eisen

Bij psychische mishandeling leeft het kind in angst en onzekerheid door bijvoorbeeld verbaal geweld: het kind wordt regelmatig uitgescholden, het krijgt herhaaldelijk te horen dat het niet gewenst is of de ouder/verzorger dicht het kind alleen maar stommiteiten toe.

Overigens gaat het niet alleen om negatieve opmerkingen tegen het kind zelf, maar ook om denigrerende uitlatingen tegenover anderen in de aanwezigheid van het kind. Een ouder kan een kind ook psychische schade toebrengen door het bewust te negeren.

Bijzondere vorm van psychische mishandeling: kinderen die getuige zijn van gezinsgeweld. Onder partnergeweld valt naast vrouwenmishandeling ook mannenmishandeling en mishandeling in homoseksuele relaties. Kinderen kunnen niet alleen direct slachtoffer zijn van huiselijk geweld, maar er ook getuige van zijn. Daarnaast kan in gezinnen sprake zijn van geweld tussen broers en zussen en van oudermishandeling, wat wil zeggen dat kinderen gewelddadig zijn ten opzichte van hun ouders of grootouders. Een kind getuige laten zijn van huiselijk geweld is een vorm van kindermishandeling.

Psychische verwaarlozing

De ouder/verzorger schiet doorlopend tekort in het geven van enige vorm van aandacht. Het kind mist liefde, warmte en bescherming. Positieve aandacht is onontbeerlijk om zich geestelijk, maar ook lichamelijk, goed te kunnen ontwikkelen. Cognitieve verwaarlozing, een kind niet naar school laten gaan, is een vorm van psychische verwaarlozing.

Seksueel misbruik

Het gaat bij seksueel misbruik om alle opgedrongen seksuele gedragingen van een volwassene dan wel ouder persoon/gezinslid bij een kind. In Nederland is seksueel contact met een kind jonger dan 12 jaar zonder meer strafbaar. Ook contact met een jongere tussen de 12 en 16 jaar is strafbaar maar de politie komt feitelijk alleen in actie als aangifte wordt gedaan en een klacht wordt ingediend door de jongere. Ook strafbaar is de volwassene die seksueel contact heeft

met een minderjarige (beneden de 18 jaar) die afhankelijk is van hem of haar: een ouder met een kind of een docent met een leerling (Frenken 2001).

Bij seksueel misbruik is altijd sprake van de combinatie van „grooming” en bedreiging.

Onder grooming wordt verstaan, hofmakerij, “wij hebben samen een geheimpje”, “jij bent papa”s eigen meisje”.

Na de grooming volgt de bedreiging: “Ik moet naar de gevangenis als je erover praat”, “Mama wordt erg verdrietig als zij ons geheimpje weet.” Het kind kan die gedragingen door het lichamelijke of relationele overwicht, de emotionele druk, of door dwang en geweld van de volwassene niet weigeren. Het kind wordt gebruikt om de behoeften van de volwassene of de adolescent te bevredigen.

Getuige van huiselijk geweld

Kinderen die getuige zijn van huiselijk geweld lijden daar net zo onder alsof ze zelf mishandeld worden. Het getuige zijn van geweld in de thuissituatie maakt hen erg onzeker, geeft voortdurende stress en heeft ernstige effecten ook op de lange termijn. Ook hele jonge kinderen worden in hun ontwikkeling bedreigd door het meemaken van geweld in de thuissituatie.

Er zijn bovendien kinderen die én getuige zijn van gezinsgeweld én zelf mishandeld worden. Binnen een gezin kunnen ouders, partners van de ouders, maar ook broers en zusters, andere familieleden of verzorgers de plegers van geweld zijn.

Meisjesbesnijdenis

Meisjesbesnijdenis is een ingreep aan de uitwendige geslachtsorganen, waar geen medische noodzaak voor is.

Er zijn verschillende manieren waarop de vrouwelijke geslachtsorganen worden besneden. Het varieert welk deel van de geslachtsorganen verminkt wordt, en de mate waarin. Dit is afhankelijk van wat lokaal gebruikelijk is, heeft te maken met de wens van de ouder(s) en hangt af van diegene die de besnijdenis uitvoert.

Definitie van huiselijk geweld

Bron: www.handelingsprotocol.nl

Huiselijk geweld is geweld dat door iemand uit de huiselijke- of familiekring van het slachtoffer wordt gepleegd.

Hieronder vallen lichamelijke en seksuele geweldpleging, belaging en bedreiging (al dan niet door middel van, of gepaard gaand met, beschadiging van goederen in en om het huis).

Kindermishandeling

De combinatie kinderen en huiselijk geweld betekent altijd kindermishandeling. De handelwijze bij huiselijk geweld is hetzelfde als bij kindermishandeling of een vermoeden daarvan.

Er is altijd sprake van een machtsverschil tussen dader en slachtoffer. Uit onderzoek blijkt dat plegers de meest kwetsbare personen kiezen, als slachtoffer. Een ander kenmerk van huiselijk geweld is de omstandigheid dat dader en slachtoffer (waaronder ook minderjarige slachtoffers) desondanks - en soms noodgedwongen - blijvend deel uitmaken van elkaars leef- en woonomgeving. Hiermee hangt samen dat huiselijk geweld vaak een stelselmatig karakter heeft en er een hoog recidiverisico is. Geweld in het gezin gaat vaak met andere problematiek gepaard, zoals spanningen tussen echtgenoten, werkloosheid of verslaving.

Enkele termen vragen om verduidelijking.

Geweld: aantasting van de persoonlijke integriteit in de vorm van lichamelijk of seksueel, en/of geestelijk geweld. Het geweld kan variëren van een enkele klap, trap of schop met letsel als gevolg tot systematisch frequent en langdurig geweld met blijvend lichamelijk letsel als gevolg.

Huiselijke kring: de dader is een (ex-)partner, gezinslid, familielid of huisvriend. Huisvrienden zijn personen die een vriendschappelijke band onderhouden met het slachtoffer of iemand uit de onmiddellijke omgeving van het slachtoffer en het slachtoffer in de huiselijke sfeer ontmoeten.

Slachtoffer(s): iemand die door de gevolgen van bepaalde handelingen of gebeurtenissen wordt getroffen.

Slachtoffers van huiselijk geweld: personen die het geweld ondergaan of ervaren, veroorzaakt door hen die tot de huiselijke kring behoren. Zoals vrouwen en mannen die door hun (ex-)partners worden mishandeld, kinderen die door hun ouders of huisvrienden worden mishandeld of misbruikt. Maar ook ouders of ouderen die door hun kinderen of verzorgers worden mishandeld. Kinderen die getuige zijn van huiselijk geweld - en niet direct het slachtoffer - worden toch aangemerkt als slachtoffers, omdat alleen al het als kind getuige zijn van vormen van geweld in huis kan leiden tot traumatische gevolgen.

Pleger of dader: iemand die een strafbaar feit pleegt, iemand die een misdrijf pleegt.

Bijlage 2: Veiligheid van medewerkers rond de uitvoering van de meldcode

Bron: www.handelingsprotocol.nl

Veiligheid van medewerkers tijdens gesprek of naar aanleiding van een melding over huiselijk geweld of kindermishandeling

Een gesprek over een zorgelijke opvoedingssituatie, huiselijk geweld of kindermishandeling kan emotionele reacties oproepen bij de betreffende ouder(s).

Het voeren van een gesprek met ouders of kinderen staat elders in het protocol. Hier gaat het over de fysieke veiligheid van medewerkers.

Hieronder staat een aantal uitgangspunten die kunnen meehelpen de veiligheid van medewerkers te bewerkstelligen.

- Medewerkers voeren gesprekken altijd met zijn tweeën. Als zij van te voren inschatten dat het een emotioneel belastend gesprek wordt, dan laten zij minimaal 1 andere persoon weten dat het gesprek plaatsvindt, wanneer en waar.
- Er is toezicht op wie er het pand binnenkomt
- Er is beleid dat er nooit iemand alleen in het pand aanwezig is
- In geval van crisis wordt de politie gebeld: 112

Bijlage 3: Het kinddossier en registratie van contacten

Bron: www.handelingsprotocol.nl

Zodra er signalen worden opgevangen die zorgen oproepen rond de situatie van een kind is het belangrijk ze te registreren in een papieren kinddossier. Het kinddossier dient als overzicht in het hele proces van de Meldcode en kan gebruikt worden bij onderbouwing van volgende stappen of verantwoording van het gehele proces. Registreer kort, maar duidelijk de feiten.

CompaNanny moet altijd open zijn over het feit dat zij een dossier bijhoudt. Zeker als er meerdere gesprekken met de ouders plaatsvinden is het belangrijk om ze te vertellen dat we aantekeningen bijhouden. Deze aantekeningen zijn toegankelijk voor de ouders. Dit kinddossier moet op het kantoor van de VM, achter slot en grendel bewaard worden. Het gaat hierbij namelijk om zeer privacygevoelige informatie.

Het kinddossier is in vier situaties toegankelijk:

1. Zoals de Wet Bescherming Persoonsgegevens omschrijft is het kinddossier alleen toegankelijk voor betrokkenen van het kind binnen de organisatie. Een VM bepaalt, eventueel in overleg met de aandachtsfunctionaris, wie er in die specifieke situatie het dossier in mag zien.
2. Ouders/verzorgers hebben recht op inzage in het kinddossier.
3. In artikel 7 van de Jeugdwet is vastgelegd dat iedereen altijd zonder toestemming van ouders/verzorgers een kind met gegevens in mag brengen bij Veilig Thuis. Het privacyreglement en het beroepsgeheim zijn hieraan ondergeschikt.
4. Het kinddossier kan in een later stadium gebruikt worden voor het afleggen van verantwoording bij de inspectie kinderopvang over het handelen en de genomen beslissingen

Let er op dat verslagen en gegevens in het dossier zorgvuldig en objectief worden bijgehouden.

Leg in het kinddossier de volgende gegevens vast:

- Vermeld altijd datum, plaats, situatie en namen van overige aanwezigen
- Signalen die duidelijk maken welke zorgen je ziet, hoort of ruikt
- Signalen die een vermoeden van huiselijk geweld of kindermishandeling bevestigen of ontkrachten
- Contacten over deze signalen
- Stappen die worden gezet
- Besluiten die worden genomen
- Vervolgaantekeningen over het verloop

Beschrijf de signalen zo feitelijk mogelijk:

- Worden ook hypothesen en veronderstellingen vastgelegd, vermeld dan uitdrukkelijk dat het gaat om een hypothese of veronderstelling. Maak een vervolgaantekening als een hypothese of veronderstelling later wordt bevestigd of ontkracht.
- Vermeld de bron als er informatie van derden wordt vastgelegd.
- Leg diagnoses alleen vast als ze zijn gesteld door een medewerker die hierin geschoold is (bijvoorbeeld een orthopedagoog).

Om de kinddossiers zo eenduidig mogelijk te houden werkt CompaNanny met een aantal standaard formulieren.

Betrokkenen laten tekenen

Gezamenlijk gemaakte afspraken, over formeel besproken zaken moeten zo veel mogelijk

ondertekend worden door alle betrokkenen.

Het dossier blijft bewaard zolang het kind bij CompaNanny opgevangen wordt en nog 5 jaar als het kind CompaNanny verlaten heeft.

Formulieren:

Onderstaande formulieren mogen op de groepen liggen en kunnen door medewerkers of de VM met de hand worden ingevuld, waarna ze direct bij de VM op kantoor in het kinddossier gedaan moeten worden. De ingevulde formulieren mogen in geen geval rondslingeren.

- Voorblad kinddossier
- Registratieformulier signalen
- Contactjournaal
- Contactjournaal schriftelijk contact
- Evaluatieformulier signalen en zorg

Voorblad kinddossier

Algemeen

Naam:

Geboortedatum:

Vestiging:

Groep:

Dagen bij CompaNanny:

Gezinssituatie

Bij wie woont het kind?

Broertjes:

Zusjes:

Worden deze kinderen ook bij CompaNanny opgevangen?

Ja / Nee

Registratieformulier signalen

Naam kind:

Datum:

Naam van de waarnemer:

Functie van de waarnemer:
namelijk.....

☐ pedagogisch medewerker

☐ Anders,

Waargenomen door:

☐ Het signaal is door mijzelf waargenomen

☐ Het signaal is waargenomen door iemand anders en met mij gedeeld

Omschrijving van het signaal:

Wat heb je waargenomen?

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Zijn er nog anderen die dit signaal op hetzelfde moment hebben waargenomen? ☐ Ja / ☐ Nee

Let op! Diegene(n) hoeft niet zelf ook nog een registratieformulier signalen in te vullen

Zo ja, wie?

Let op! Diegene(n) moeten wel bevestigd hebben dat ze het signaal ook hebben gezien

☐ Een andere PM'er van de groep

☐ Assistent Leidinggevende

☐ Regio Pedagogisch Coach

☐ Vestigingsmanager

☐ Een PM'er van een andere groep

☐ Anders, namelijk.....

Is het signaal besproken met de ouder?
contactjournaal in

☐ Ja / ☐ Nee *Let op! Zo ja, vul een*

Handtekening(en) waarnemer(s):

Contactjournaal

Naam kind:

Ingevuld door:

Datum:

Plaats:

Duur:

Contactvorm:

☐ Face to Face

☐ Telefonisch

☐ Anders, namelijk:.....

Soort contact:

☐ Overdracht

☐ Gepland gesprek

☐ Anders, namelijk:.....

☐ Vergadering / Overleg:

Deelnemers aan het contact:

☐ Moeder

☐ Vader

☐ Het kind zelf

☐ Pedagogisch medewerker

☐ Assistent Leidinggevende

☐ Regio Pedagogisch Coach

☐ Vestigingsmanager

☐ Operationsmanager

☐ Aandachtsfunctionaris

☐ Veilig Thuis

☐ Instantie,

namelijk:.....

Naam contactpersoon:.....

Naam contactpersoon:.....

☐ Anders, namelijk:.....

Samenvatting van wat besproken is:

Let op! Langere gespreksverslagen aan dit formulier vastnieten

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Acties die ondernomen zijn of afspraken die gemaakt zijn naar aanleiding van dit contact:

Wat?	Wie?	Wanneer?

Contactjournaal schriftelijk contact

Let op! Brief of e-mail toevoegen aan dossier

Naam kind:

Ingevuld door:

Datum:

Gericht aan:

Contactvorm:

☐ e-mail

☐ Brief

☐ Anders, namelijk:.....

Afzender(s):

☐ Moeder

☐ Vader

☐ Het kind zelf

☐ Pedagogisch medewerker

☐ Assistent Leidinggevende

☐ Regio Pedagogisch Coach

☐ Vestigingsmanager

☐ Operationsmanager

☐ Aandachtsfunctionaris

☐ Veilig Thuis

☐ Instantie,

namelijk:.....

Naam contactpersoon:.....

Naam contactpersoon:.....

☐ Anders, namelijk:.....

Acties die ondernomen zijn naar aanleiding van dit contact:

Actie	Wie?	Wanneer

Evaluatieformulier signalen en zorg

Naam kind:

Datum:

Functie van de persoon die evalueert: 0 VM 0 Anders, namelijk.....

Is er zorg georganiseerd of geadviseerd (stap 5a)? Zo ja, worden de gemaakte afspraken nagekomen?

Zijn de signalen en de zorg afgenomen, Zo ja hoe is dit te zien of te merken?

Zo nee, welke signalen zie je nog en welke zorg heb je nog?

Is er alsnog een melding nodig? (Intern overleg en advies vragen aan Veilig Thuis).

Zo ja, op welke termijn gaat dit gebeuren en door wie?.....

Is er een melding gedaan bij Veilig Thuis (stap 5b)? Zo ja, wanneer?

Zijn de signalen en de zorg afgenomen, Zo ja hoe is dit te zien of te merken?

Zo nee, welke signalen zie je nog en welke zorg heb je nog?

Zijn er acties nodig? (intern overleg en /of advies vragen aan Veilig Thuis voor het zetten van de volgende stap).

Zo ja, op welke termijn gaat dit gebeuren en door wie?.....

Bijlage 4: Beroepsgeheim en privacy

Bron: www.handelingsprotocol.nl

Bij het signaleren van vermoedens van kindermishandeling en huiselijk geweld speelt altijd de vraag: kan ik met andere professionals mijn vermoedens bespreken en wat mag ik dan met anderen bespreken?

Uitgangspunt hierbij is dat je mag spreken met derden als je toestemming van de ouder en of het kind (vanaf 12 jaar) hebt. Dat heeft ook uitdrukkelijk de voorkeur. Daarbij geldt dat er niet meer wordt uitgewisseld dan nodig om hulpverlening op gang te brengen.

Wanneer het niet mogelijk is die toestemming te verkrijgen of de toestemming wordt geweigerd, dan is er een aantal spelregels.

- Met Veilig Thuis mag altijd gesproken worden zonder toestemming van ouder(s) of kind. Dat geldt voor het melden van een vermoeden kindermishandeling/huiselijk geweld. Om advies te vragen hoef je geen gegevens van het betreffende gezin te vermelden.
- Met derden kan gesproken worden zonder de naam van het betreffende gezin te noemen.
- Wanneer de veiligheid van het kind in het geding is kan besloten worden dat met anderen overlegd moet worden ook zonder de toestemming van betrokkenen. Daarbij geldt dat de overwegingen waarom dit gebeurt zorgvuldig moeten worden beschreven in het dossier van kind en of gezin. En ook hier geldt dat alleen datgene wordt besproken dat nodig is om hulpverlening op gang te brengen.

Gegevens uitwisselen: er kan meer dan u denkt!

Bron: www.handelingsprotocol.nl

Vertel wat je gaat doen

De hoofdregel van de Wet bescherming persoonsgegevens luidt dat iedereen het recht heeft om te weten wat er waar over hem/haar vast ligt en wat er tussen wie wordt uitgewisseld. In geval van zorgen om een kind moet je als professional de ouders of de jongere dus vertellen dat je het noodzakelijk vindt om gegevens met andere betrokken professionals uit te wisselen, om zo goed mogelijk in beeld te krijgen wat er speelt en een goed plan van aanpak te kunnen maken. Ook om een signaal af te geven in de Verwijsindex Risicjongeren (VIR) is inlichten het uitgangspunt. Belangrijk is hoe je dat presenteert, weet Van Boven: "In Zuid-Limburg vertellen medewerkers van een consultatiebureau dit door te zeggen: 'Wij hebben een samenwerkingsinstrument en daarin koppel ik jouw naam aan mijn naam. We staan er dus samen in, zodat anderen weten dat ik jou ken. Het voordeel is dat je niet overal je verhaal opnieuw hoeft te vertellen en dat we de zorg op maat kunnen afstemmen.' Als je goed uitlegt waarom het nodig is informatie te delen, begrijpen ouders dat vaak wel."

Vraag alleen toestemming als je 'nee' kunt accepteren

Het komt vaak voor dat er toestemming wordt gevraagd om gegevens te mogen uitwisselen. Van Boven adviseert dit alleen te doen als je een 'nee' kunt accepteren: "Als je toestemming vraagt, moet je het antwoord accepteren en respecteren. Juist waar nadrukkelijk zorgen zijn, kan en mag je als professional een 'nee' niet accepteren." Een handtekening vragen is niet altijd noodzakelijk. Van Boven: "Mensen associëren een handtekening vaak met officiële en gewichtige zaken. Daardoor wek je de indruk dat het uitwisselen van gegevens tussen bij het kind betrokken professionals, toch wel iets 'heel heftigs' is. Sterker nog, je ziet regelmatig dat argwaan ontstaat. In geval van twijfel tekent men niet! Als er vervolgens gegronde redenen zijn voor zorg en een professional tóch gegevens gaat uitwisselen, dan worden ouders terecht boos."

Weeg bezwaren af tegen het belang van het kind

Uiteraard kunnen ouders bezwaar maken tegen het uitwisselen van gegevens. Belangrijk is om de bezwaren af te wegen tegen het belang van het kind. Van Boven: "Ouders moeten zich gehoord voelen en weten dat ze serieus worden genomen, maar dat wil niet zeggen dat hun bezwaar ook altijd gehonoreerd zal worden!" Zo'n gesprek is lastig, maar essentieel, vindt Van Boven. "Het vraagt om een dialoog tussen ouders en hulpverlener. Waar hebben we het over als we ons zorgen maken?" Daarbij moeten we af van het idee dat we iemand stigmatiseren als we ons zorgen maken. Het is in onze complexe samenleving geen schande als je hulp nodig hebt. Mensen hoeven het niet allemaal alleen te doen. Het is van belang dat een professional aan de cliënt goed uitlegt waarom het nodig is om informatie uit te wisselen."

Bij uitzondering is het mogelijk cliënten niet in te lichten

Bij een 'evident belang' is het mogelijk af te wijken van de hoofdregel en ouders niet direct te informeren. Bijvoorbeeld als het uitwisselen van gegevens noodzakelijk is om strafbare feiten te voorkomen, om betrokkene te beschermen of ter bescherming van de rechten en vrijheden van anderen. Het belang van het kind betekent soms dat van deze uitzonderingsregel gebruik gemaakt mag en moet worden", aldus Van Boven. De belangen worden afgewogen met drie principes: subsidiariteit, proportionaliteit en doelmatigheid. Oftewel: is gegevensverstrekking de minst ingrijpende maatregel? Hoe verhoudt het belang van gegevensverstrekking zich tot het belang van het kind? En is via een andere weg hetzelfde resultaat te bereiken of niet?

Een instrument voor gegevensuitwisseling

Dilemma's in de praktijk over privacy en gegevensuitwisseling zijn een belemmering voor snelle en goede hulpverlening. Voor hulp bij privacy vragen in de jeugdhulpverlening is het instrument *Samenwerken in de jeugdketen* : een instrument voor gegevensuitwisseling - ontwikkeld Dit boekje moet hulpverleners helpen bij hun keuze om wel of niet informatie uit te wisselen wanneer zij zich zorgen maken over een jongere. Hulpverleners kunnen aan de hand van vragen afwegen of informatie uitwisselen met andere hulpverleners in het belang van de jongere is. Dit draagt bij aan het verminderen van de handelingsverlegenheid die hulpverleners nu soms nog kunnen hebben.

Bijlage 5: Signalenlijst vroegsignalering kindermishandeling en huiselijk geweld

Deze lijst is gebaseerd op de handleiding Melden voor de Verwijsindex (www.meldcriteria.nl)

Inleiding

Tientallen signalen kunnen wijzen op kindermishandeling. Dat betekent niet dat er bij zo'n signaal automatisch sprake is van kindermishandeling. Het vraagt om een zorgvuldige beoordeling en gesprekken met ouders en kinderen en eventuele andere betrokkenen voordat een professional kan beslissen of er sprake is van een voor het kind bedreigende situatie. Deze beslissing wordt binnen CompaNanny nooit alleen genomen. Hiervoor wordt altijd contact gezocht met Veilig Thuis.

Deze lijst geeft een overzicht van context waarin mogelijk signalen van (vermoedens van) kindermishandeling en huiselijk geweld vast te stellen zijn. Het gaat om signalen bij het kind zelf, de ouders, tussen ouder en kind en in de sociale omgeving van het gezin.

Uitgangspunt bij het signaleren is dat er gekeken wordt naar factoren die een bedreiging zijn voor de ontwikkeling van het kind of die deze ontwikkeling juist positief kunnen beïnvloeden.

Belangrijke punten om op te letten bij kindsignalen zijn:

- Veranderingen bij het kind (onder andere gedrag en uiterlijk)
- Het gedrag dat het kind laat zien is niet passend voor de leeftijd van het kind
- Het kind is steeds bezig 'niet op te vallen' (voorkomt abnormaal gedrag)
- Het kind laat extreem (grensoverschrijdend) gedrag zien

Geef tijdens het invullen van de lijst per item aan:

- Welke informatie je hebt: geef een korte toelichting als je kan
- Dat je geen informatie hebt over dit onderwerp en hoe je deze gaat verkrijgen
- Dat je geen informatie hebt en dit voorlopig ook niet als relevante informatie beschouwd

Let op! Informatie die nu niet relevant lijkt, kan dit in een later stadium wel worden
Let op! Niet alle items zijn van toepassing op kinderen van 0-4 jaar

Materiële omstandigheden:

1. Zijn er problemen wat betreft de woning waarin het kind woont?
2. Krijgt het kind onvoldoende materiële verzorging of is er sprake van onvoldoende investering in algemeen gangbare uitgaven?
3. Heeft het gezin financiële problemen, is het afhankelijk van een uitkering en/of anderen?
4. Is de buurt waar het kind woont ontoereikend of onveilig voor het grootbrengen/opgroeien van kinderen?
5. Heeft het gezin geen vaste woon- of verblijfplaats of verhuist het gezin vaak?

Gezondheid, lichamelijk functioneren en de ontwikkeling van het kind:

1. Heeft het kind problemen of een stoornis op het gebied van het (sociaal) emotionele functioneren?
2. Is er sprake van risicovol gedrag van de ouders die het kind kan schaden?
3. Is er sprake van risicovolle lichamelijke en medische verzorging die het kind kan schaden?
4. Heeft het kind (onverklaarbaar) letsel en/of lichamelijke klachten die op kindermishandeling kunnen wijzen?
5. Heeft het kind minderjarige ouder(s)?
6. Is er sprake van middelenmisbruik (alcohol, drugs, medicatie), gok- en computerverslaving bij de ouders en/of het kind?
7. Is er sprake van fysieke/zintuiglijke problemen en/of handicaps bij de ouder(s) of een ander gezinslid?
8. Is er sprake van sociale, cognitieve of gedragsproblemen bij de ouder(s) of een ander gezinslid?
9. Is er sprake van een specifieke emotionele, gedrags- of persoonlijkheidsstoornis bij de ouder(s) of een ander gezinslid?

Opvoeding en gezinsrelaties

1. Is er onenigheid binnen het gezin tussen ouders onderling?
2. Is de relatie tussen het kind en de ouder(s) problematisch?
3. Is het kind slachtoffer van kindermishandeling?
4. Hebben de ouder(s) problemen in de opvoeding en/of zijn er factoren die het ouderschap moeilijker maken?
5. Is er sprake van een civielrechtelijke kinderbeschermingsmaatregel?
6. Is er sprake van hulpverlening aan een gezinslid vanwege ernstige problematiek?
7. Zijn er gezinsleden die betrokken zijn bij criminele activiteiten?

Onderwijs en werk

1. Heeft het kind problemen in het cognitief functioneren, leren en schoolprestaties?
2. Dreigt het kind van school/kinderopvang gestuurd te worden?
3. Wisselt het kind vaak van school/kinderopvang?
4. Is het kind leerplichtig, maar gaat het niet naar school?
5. Zijn er andere kenmerken op te noemen in de dagbesteding van het kind die op problemen/risico's kunnen wijzen?
6. Zijn er andere kenmerken op te noemen in de dagbesteding van de ouder(s) die op problemen/risico's kunnen wijzen?

Sociale omgeving buiten het gezin

Denk aan school, BSO, kinderdagverblijf, (risicovolle)vriendschappen, het gedrag van het kind op openbare plekken, etc.

1. Hebben de ouders een sociaal netwerk?
2. Maken de ouders gebruik van (sociale) voorzieningen?
3. Mijden de ouders zorgwekkend vaak plekken waar zij hulp zouden kunnen krijgen?
4. Ervaart het gezin en/of het kind uitsluiting, discriminatie of intimidatie/pesterij als gevolg van het behoren tot een specifieke groep?
5. Is het kind slachtoffer van criminaliteit?
6. Is het kind makkelijk beïnvloedbaar door anderen en daardoor kwetsbaar?

Bijlage 6: Signalenlijst kindermishandeling 0-4 jarigen

Bron: bewerking van signalenlijst, opgesteld door Johan Vermeeren, St. Jeugdzorg Utrecht

Voorwoord

Als kinderen mishandeld, verwaarloosd en/of misbruikt worden, kunnen ze signalen uitzenden. Het gebruik van een signalenlijst kan zinvol zijn, maar biedt ook een zekere mate van schijnzekerheid. De meeste signalen zijn namelijk stressindicatoren, die aangeven dat er iets met het kind aan de hand is. Dit kan ook iets anders zijn dan kindermishandeling (echtscheiding, overlijden van een familielid, enzovoort). Hoe meer signalen van deze lijst een kind te zien geeft, hoe groter de kans dat er sprake zou kunnen zijn van kindermishandeling.

Het is niet de bedoeling om aan de hand van een signalenlijst het 'bewijs' te leveren van de mishandeling. Het is wel mogelijk om een vermoeden van mishandeling meer te onderbouwen naarmate er meer signalen uit deze lijst geconstateerd worden. Een goed beargumenteerd vermoeden is voldoende om in actie te komen! Om na signalering een volgende stap te kunnen zetten, is het aan te bevelen dat een organisatie beschikt over een handleiding ten aanzien van kindermishandeling. De signalenlijst kan dan als bijlage aan de handleiding worden toegevoegd.

De signalen die in deze lijst worden vermeld, hebben betrekking op alle vormen van mishandeling. Aan het einde van de lijst zijn nog enkele signalen opgenomen die meer specifiek zijn voor seksueel misbruik. Om een duidelijk beeld te krijgen van wat er aan de hand zou kunnen zijn, is het van belang de hele context van het gezin erbij te betrekken. Daarom worden ook een aantal signalen van ouders en gezin genoemd.

U kunt ook altijd overleggen met Veilig Thuis over signalen die u zorgen baren, bijvoorbeeld blauwe plekken op vreemde plaatsen.

1. Psycho-sociale signalen

Ontwikkelingsstoornissen

- achterblijven in taal-, spraak-, motorische, emotionele en/of cognitieve ontwikkeling
- schijnbare achterstand in verstandelijk ontwikkeling
- regressief gedrag
- niet zindelijk op leeftijd waarvan men het verwacht

Relationele problemen

ten opzichte van de verzorgers:

- totale onderwerping aan de wensen van de verzorgers
- sterk afhankelijk gedrag ten opzichte van de verzorgers
- onverschilligheid ten opzichte van de verzorgers
- kind is bang voor verzorger
- kind vertoont heel ander gedrag als verzorgers in de buurt zijn

ten opzichte van andere volwassenen:

- bij oppakken houdt het kind zich opvallend stijf
- bevrozing bij lichamelijk contact
- allemansvriend
- lege blik in ogen en vermijden van oogcontact
- waakzaam, wantrouwend

ten opzichte van andere kinderen:

- speelt niet met andere kinderen
- is niet geliefd bij andere kinderen
- wantrouwend
- terugtrekken in eigen fantasiewereld.

Gedragsproblemen

- plotselinge gedragsverandering
- geen of nauwelijks spontaan spel, geen interesse in spel
- labiel, nerveus
- depressief
- angstig
- passief, in zichzelf gekeerd, meegaand, apathisch, lusteloos
- agressief
- hyperactief
- niet lachen, niet huilen
- niet tonen van gevoelens, zelfs niet bij lichamelijke pijn
- eetproblemen
- slaapstoornissen
- vermoeidheid, lusteloosheid

2. Medische signalen

Lichamelijke kenmerken (specifiek voor lichamelijke mishandeling)

- blauwe plekken
- krab-, bijt- of brandwonden
- botbreuken
- littekens

Voedingsproblemen

- ondervoeding
- voedingsproblemen bij baby's
- steeds wisselen van voeding
- veel spugen
- matig groeien, ondanks voldoende hoeveelheid voeding
- weigeren van voeding
- achterblijven in lengtegroei

Verzorgingsproblemen

- slechte hygiëne
- ernstige luieruitslag
- onvoldoende kleding
- onvoldoende geneeskundige en tandheelkundige zorg
- veel ongevallen door onvoldoende toezicht
- herhaalde ziekenhuisopnamen
- recidiverende ziekten door onvoldoende zorg
- traag herstel door onvoldoende zorg

3. Kenmerken verzorgers/gezin

Verzorger/kind relatiestoornis

- verzorger draagt kind als een 'postpakketje'
- verzorger troost kind niet bij huilen
- verzorger klaagt overmatig over het kind
- verzorger heeft irreële verwachtingen ten aanzien van het kind
- verzorger toont weinig belangstelling voor het kind

Signalen verzorger

- geweld in eigen verleden
- apathisch en (schijnbaar) onverschillig
- onzeker, nerveus en gespannen
- onderkoeld brengen van eigen emoties
- negatief zelfbeeld
- steeds naar andere artsen/ziekenhuizen gaan ('shopping')
- afspraken niet nakomen
- kind opeens van peuterspeelzaal/kinderdagverblijf afhalen
- aangeven het bijna niet meer aan te kunnen
- verzorger met psychiatrische problemen
- verslaafde verzorger

Gezinskenmerken

- 'multi-problem' gezin
- ouder die er alleen voorstaat
- regelmatig wisselende samenstelling van gezin
- isolement
- vaak verhuizen
- sociaal-economische problemen: werkloosheid, slechte behuizing, migratie, et cetera
- veel ziekte in het gezin
- draaglast gezin gaat draagkracht te boven
- geweld wordt gezien als middel om problemen op te lossen

4. Signalen specifiek voor seksueel misbruik

Lichamelijke kenmerken

- verwondingen aan genitaliën
- vaginale infecties en afscheiding
- jeuk bij vagina en/of anus
- problemen bij het plassen
- recidiverende urineweginfecties
- pijn in de bovenbenen
- pijn bij lopen en/of zitten
- seksueel overdraagbare ziekten

Relationele problemen

- angst voor mannen of vrouwen in het algemeen of voor een man of vrouw in het bijzonder

Gedragsproblemen

afwijkend seksueel gedrag:

- excessief en/of dwangmatig masturberen
- angst voor lichamelijk contact of juist zoeken van seksueel getint lichamelijk contact
- niet leeftijdsadequaat seksueel spel
- niet leeftijdsadequate kennis van seksualiteit
- angst om zich uit te kleden
- angst om op de rug te liggen
- negatief lichaamsbeeld: ontevredenheid over, boosheid op of schaamte voor eigen lichaam
- schrikken bij aangeraakt worden
- houterige motoriek (onderlichaam 'op slot')
- geen plezier in bewegingsspel

5. Signalen die specifiek zijn voor kinderen die getuige zijn van huiselijk geweld

Gedragsproblemen

- agressie: kopiëren van gewelddadig gedrag van vader (sommige kinderen, met name jongens kopiëren hun vaders gedrag door hun moeder of jongere broertjes/zusjes te slaan)
- opstandigheid
- angst
- negatief zelfbeeld
- passiviteit en teruggetrokkenheid
- zichzelf beschuldigen
- verlegenheid

Problemen in sociaal gedrag en competentie

- wantrouwen ten aanzien van de omgeving
- gebrek aan sociale vaardigheden

Bijlage 7: Signalenlijst kindermishandeling 4-12 jaar

Bron: bewerking van signalenlijst, opgesteld door Johan Vermeeren, St. Jeugdzorg Utrecht

Als kinderen mishandeld, verwaarloosd *en/of* misbruikt worden, kunnen ze signalen uitzenden. Het gebruik van een signalenlijst kan zinvol zijn, maar biedt ook een zekere mate van schijnzekerheid. De meeste signalen zijn namelijk stress-indicatoren, die aangeven dat er iets met het kind aan de hand is. Dit kan ook iets anders zijn dan kindermishandeling (echtscheiding, overlijden van een familielid, enzovoort). Hoe meer signalen van deze lijst een kind te zien geeft, hoe groter de kans dat er sprake zou kunnen zijn van kindermishandeling.

Het is niet de bedoeling om aan de hand van een signalenlijst het 'bewijs' te leveren van de mishandeling. Het is wel mogelijk om een vermoeden van mishandeling meer te onderbouwen naarmate er meer signalen uit deze lijst geconstateerd worden. Een goed beargumenteerd vermoeden is voldoende om in actie te komen!

De signalen die in deze lijst vermeld worden, hebben betrekking op alle vormen van mishandeling. Om een duidelijk beeld te krijgen van wat er aan de hand zou kunnen zijn, is het van belang de hele context van het gezin erbij te betrekken. Daarom worden ook een aantal signalen van verzorgers en gezin genoemd.

1. Psycho-sociale signalen

Ontwikkelingsstoornissen

- achterblijven in taal-, spraak-, motorische, emotionele en/of cognitieve ontwikkeling
- schijnbare achterstand in verstandelijke ontwikkeling
- regressief gedrag
- niet zindelijk

Relationele problemen

ten opzichte van de verzorgers:

- totale onderwerping aan de wensen van de verzorgers
- sterk afhankelijk gedrag ten opzichte van de verzorgers
- onverschilligheid ten opzichte van de verzorgers
- kind is bang voor verzorger
- kind vertoont heel ander gedrag als verzorgers in de buurt zijn

Relationele problemen

ten opzichte van andere volwassenen:

- bevrozing bij lichamelijk contact
- allemansvriend
- lege blik in de ogen en vermijden van oogcontact
- waakzaam, wantrouwend

Relationele problemen

ten opzichte van andere kinderen:

- speelt niet met andere kinderen
- is niet geliefd bij andere kinderen
- wantrouwend
- terugtrekken in eigen fantasiewereld.

Gedragsproblemen

- plotselinge gedragsverandering
- labiel, nerveus gespannen
- depressief
- angstig
- passief, in zichzelf gekeerd, meegaand, apathisch, lusteloos
- agressief
- hyperactief
- destructief
- geen of nauwelijks spontaan spel, geen interesse in spel
- vermoeidheid, lusteloosheid
- niet huilen, niet lachen
- niet tonen van gevoelens, zelfs niet bij lichamelijke pijn
- schuld- en schaamtegevoelens
- zelfverwondend gedrag
- eetproblemen
- anorexia / boulimia
- slaapstoornissen
- bedplassen / broekpoepen

2. Medische signalen

Lichamelijke kenmerken (specifiek voor lichamelijke mishandeling)

- blauwe plekken
- krab-, bijt- of brandwonden
- botbreuken
- littekens

Verzorgingsproblemen (specifiek voor verwaarlozing)

- slechte hygiëne
- onvoldoende kleding
- onvoldoende geneeskundige en tandheelkundige zorg
- veel ongevallen door onvoldoende toezicht
- herhaalde ziekenhuisopnamen
- recidiverende ziekten door onvoldoende zorg
- traag herstel door onvoldoende zorg

Overige medische signalen

- ondervoeding
- achterblijven in lengtegroei
- psychosomatische klachten (buikpijn, misselijkheid, hoofdpijn, etc.)

3. Kenmerken verzorgers / gezin

Verzorger-kind relatiestoornis

- verzorger troost kind niet bij huilen
- verzorger klaagt overmatig over het kind
- verzorger heeft irreële verwachtingen ten aanzien van het kind
- verzorger toont weinig belangstelling voor het kind

Signalen verzorger

- geweld in eigen verleden
- apathisch en (schijnbaar) onverschillig
- onzeker, nerveus en gespannen
- onderkoeld brengen van eigen emoties
- negatief zelfbeeld
- steeds naar andere artsen/ziekenhuizen gaan ('shopping')
- afspraken niet nakomen
- kind opeens van buitenschoolse opvang afhaken
- aangeven het bijna niet meer aan te kunnen
- verzorger met psychiatrische problemen
- verslaafde verzorger

Gezinskenmerken

- 'multi-problem' gezin
- verzorger die er alleen voorstaat
- regelmatig wisselende samenstelling van gezin
- isolement
- vaak verhuizen
- sociaal-economische problemen: werkloosheid, slechte behuizing, migratie, et cetera
- veel ziekte in het gezin

- draaglast gezin gaat draagkracht te boven
- geweld wordt gezien als middel om problemen op te lossen

4. Specifieke signalen bij seksueel misbruik

Lichamelijke kenmerken

- verwondingen aan genitaliën
- vaginale infecties en afscheiding
- jeuk bij vagina *en/of* anus
- problemen bij het plassen
- recidiverende urineweginfecties
- pijn in de bovenbenen
- pijn bij lopen *en/of* zitten
- seksueel overdraagbare ziekten

Relationele problemen

- angst voor mannen of vrouwen in het algemeen of voor een man of vrouw in het bijzonder
- sterk verzorgend gedrag, niet passend bij de leeftijd van het kind (parentificatie)

Gedragsproblemen

Afwijkend seksueel gedrag

- excessief *en/of* dwangmatig masturberen
- angst voor lichamelijk contact of juist zoeken van seksueel getint lichamelijk contact
- seksueel agressief en dwingend gedrag ten opzichte van andere kinderen
- niet leeftijdsadequaat seksueel spel
- niet leeftijdsadequate kennis van seksualiteit
- angst voor zwangerschap
- angst om zich uit te kleden
- angst om op de rug te liggen
- negatief lichaamsbeeld: ontevredenheid over, boosheid op of schaamte voor eigen lichaam
- schrikken bij aangeraakt worden
- houterige motoriek (onderlichaam 'op slot')
- geen plezier in bewegingsspel

5. Signalen die specifiek zijn voor kinderen die getuige zijn van huiselijk geweld

Gedragsproblemen

- agressie: kopiëren van gewelddadig gedrag van vader (sommige kinderen, met name jongens kopiëren hun vaders gedrag door hun moeder of jongere broertjes/zusjes te slaan)
- alcohol- of drugsgebruik
- opstandigheid
- angst
- depressie
- negatief zelfbeeld
- passiviteit en teruggetrokkenheid
- zichzelf beschuldigen
- verlegenheid
- suïcidaliteit

Problemen in sociaal gedrag en competentie

- sociaal isolement: proberen thuissituatie geheim te houden en ondertussen aansluiting te vinden met leeftijdsgenoten (zonder ze mee naar huis te nemen)
- wantrouwen ten aanzien van de omgeving
- gebrek aan sociale vaardigheden

Schoolproblemen

- schooluitval
- moeite met concentreren
- overcompenseren (opvallend extra inzet op school)

Bijlage 8: Signalen die specifiek zijn voor Pediatric Condition Falsification (PCF) en Factitious Disorder Imposed by Another (FDIA)

Bron: Handleiding Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling voor de branche kinderopvang

Factitious Disorder Imposed by Another (oude term: syndroom Münchhausen by Proxy) is een ernstige vorm van kindermishandeling. Degene met dit syndroom (vaak moeder), komt liefdevol en bezorgd over, zoekt zeer regelmatig intensieve medische hulp voor een kind, maar is zelf degene die het kind bewust ziek maakt. Dit door toediening van middelen, het toebrengen van verwondingen of infecties. PCF kan zeer ingrijpende vormen aannemen: ca. 10% van de kinderen overlijdt aan de gevolgen van PCF.

Pediatric Condition Falsification (PCF) is het hoofddeel van de diagnose bij het kind. Factitious Disorder Imposed by Another (FDIA) is het andere deel dat betrekking heeft op het mishandelende gedrag en de intenties van ouders. In principe is dit een bewust proces dat na verloop van tijd overgaat in minder bewuste patronen. Het hoofdmotief is om aandacht en erkenning af te dwingen van artsen en andere professionals. De ouder doet dit voor zichzelf, in de rol van zeer goede ouder.

Hoe is PCF te herkennen:

- Onderzoeksgegevens kloppen niet met het ziektebeeld;
- Medische gegevens over eerdere behandelingen zijn moeilijk te verkrijgen;
- Symptomen verdwijnen wanneer ouder en kind worden gescheiden;
- Een broertje of zusje is overleden of eveneens vaak ziek;
- De moeder schrikt niet terug voor ingrijpende onderzoeken of het onder narcose brengen van het kind en daar zelfs op aandringt;
- Voorvallen vinden in de avonden en weekenden plaats waarbij een beroep wordt gedaan op andere artsen;
- De volgende klachten worden gepresenteerd: bewusteloosheid, insulten, apneu, diarree, overgeven, koorts, lethargie;
- Het kind heeft een aanzienlijke ziektegeschiedenis met steeds andere klachten;
- De moeder is werkzaam in de gezondheidszorg of beschikt over een zeer grote medische kennis;
- Het verhaal van moeder bevat kleine tegenstrijdigheden;
- Vaak van arts wisselen.

Het onderscheid met postnatale depressie bij de moeder, wiegendood of kinderen die niet goed groeien veroorzaakt door iets anders dan PCF, is dat in deze gevallen de moeders vaak dankbaar zijn als ze ontlast worden van de zorg voor hun kind, terwijl PCF-moeders die zorg niet willen uitbesteden.

Bijlage 9: Signalenlijst huiselijk geweld

Bron: www.handelingsprotocol.nl

Signalen huiselijk geweld bij baby's

- slechte lichamelijke gezondheid
- slecht slapen
- excessief huilen of schreeuwen
- angst om alleen te zijn
- schrikachtigheid
- gebrekkige emotionele ontwikkeling als gevolg van verstoorde hechting

Signalen bij peuters

- somatische klachten zoals hoofdpijn, buikpijn, slapeloosheid
- vertraagde ontwikkeling van zindelijkheid en taalbeheersing
- stotteren
- weinig zelfvertrouwen
- angstig vastklamp gedrag of passief gedrag
- sociale problemen zoals bijten en slaan

Signalen bij kleuters

- somatische klachten zoals hoofdpijn, buikpijn en slapeloosheid
- vertraagde ontwikkeling van zindelijkheid en taalbeheersing
- stotteren
- angst en fysiek vastklampen aan moeder, zich terugtrekken of passief gedrag
- sociale problemen door agressief gedrag tegenover leeftijdsgenoten, gezinsleden, dieren of dingen
- zichzelf beschuldigen

Signalen bij schoolgaande kinderen

Externaliserende reacties

- agressie tegen leeftijdsgenoten of gezinsleden
- wreedheid t.o.v. dieren
- vernielzucht
- weinig inschikkelijk zijn of zich verzetten tegen autoriteiten
- gedragsproblemen

Internaliserende reacties

- angst en zich terugtrekken
- zichzelf beschuldigen
- negatief zelfbeeld
- verdriet
- verlegenheid
- depressie
- gebrek aan vertrouwen in ouders of volwassenen in het algemeen

Omgangsproblemen

- sociale isolement door schaamte voor de thuissituatie
- ontbreken van of tekort aan sociale vaardigheden
- gebrek aan inlevingsvermogen of juist overgevoeligheid
- gering probleemoplossend vermogen

Schoolproblemen

- moeilijkheden met schoolwerk of juist overcompenseren
- moeite met concentreren
- weglopen van school

Somatische klachten

- hoofdpijn
- buikpijn
- slapeloosheid

Signalen bij partnermishandeling

De volgende signalen kunnen wijzen op geweld in een partnerrelatie:

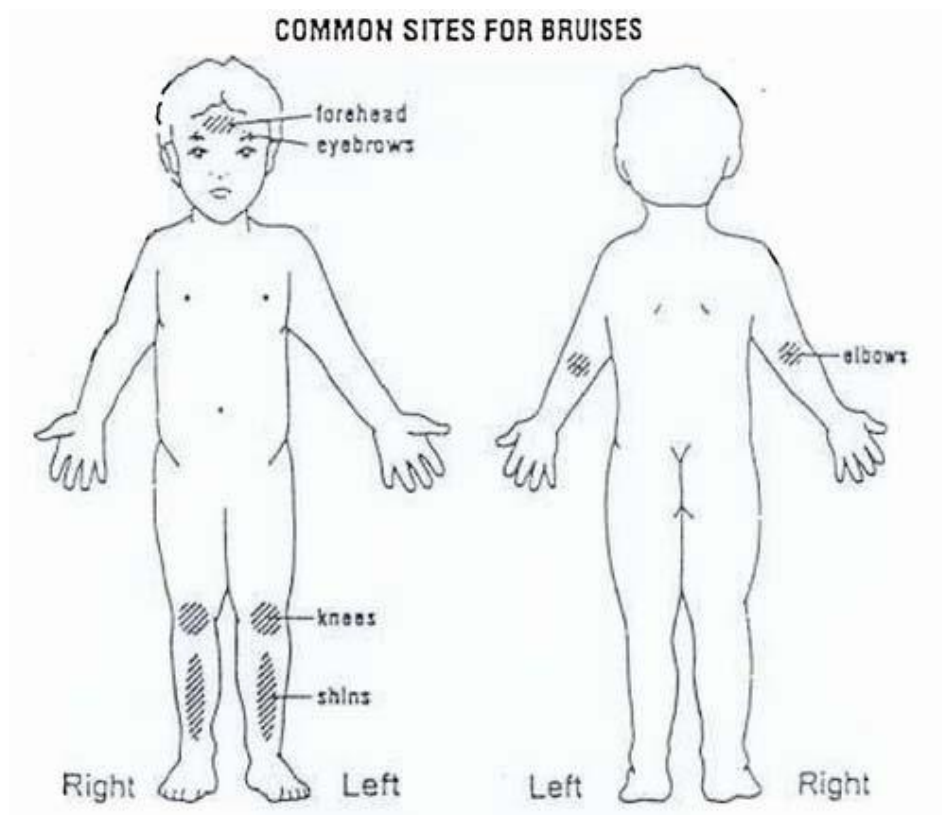
- Lichamelijk letsel: het slachtoffer heeft regelmatig blauwe plekken, bijtonden, kneuzingen, breuken, verliest tanden etc. Het slachtoffer heeft psychische klachten die zich uiten in de vorm van depressies, trillen, hoofd- of maagpijn, vermoeidheid, angst etc.
- Het slachtoffer neemt binnen de relatie een onderdanige houding aan, is onzeker, schrikachtig, gaat altijd vergezeld van de partner, zegt dingen als 'ik mag niet van mijn partner...', kan niet over zijn/haar eigen geld beschikken etc.
- De kinderen kunnen last hebben van leer- en concentratieproblemen op school, vertonen agressief gedrag, hebben lichamelijke klachten, maken tekeningen over geweld/ruzies thuis etc.
- De pleger oefent sterke controle uit over zijn/haar partner en/of kleineert haar/hem in het bijzijn van anderen.

Bovenstaande signalen kunnen duiden op geweld, maar dat hoeft niet altijd. Er is maar één manier om daarachter te komen en dat is door ernaar te vragen.

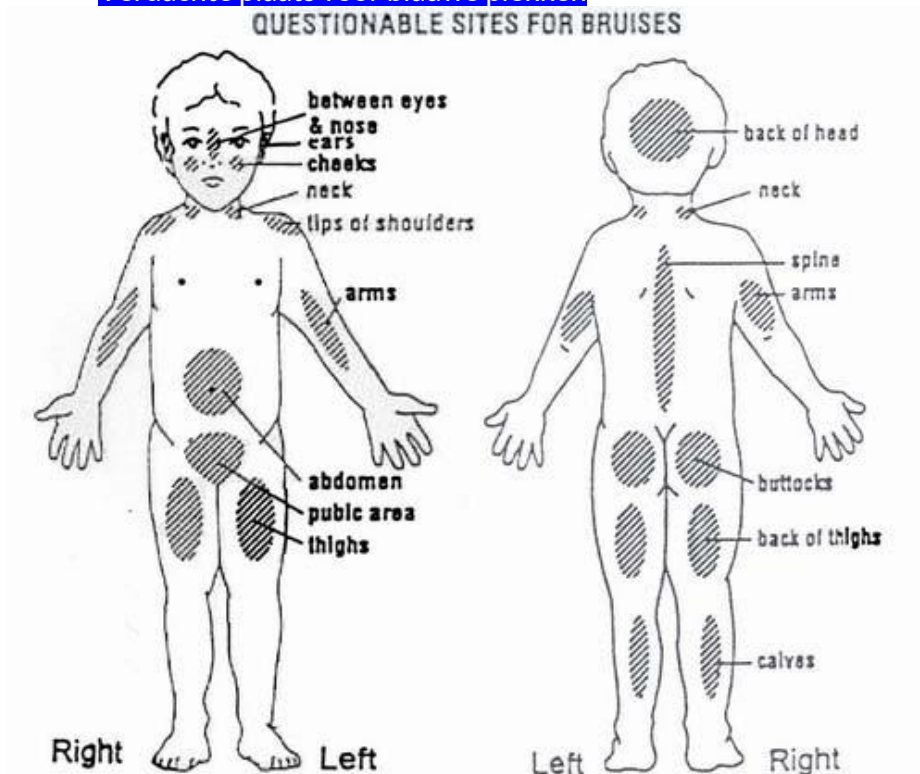
Bijlage 10: Blauwe plekken normaal/opvallend

Bron: www.handelingsprotocol.nl

normale plaats voor blauwe plekken

Verdachte plaats voor blauwe plekken

Bijzondere blauwe plekken

Locatie is belangrijk, ga na of het waarschijnlijk is dat een kind bij gewoon spelen daar blauwe plekken krijgt.

Kinderen krijgen meestal blauwe plekken op plaatsen waar het bot dicht onder de huid zit (Schenen, knieën, ellebogen, heupen, wervelkolom, voorhoofd en onder de kin).

Blauwe plekken op verdachte plaatsen:

Binnenkant oogkas;

Zachte wanggedeelte;

Romp;

Bovenarmen of benen;

Billen of genitaliën;

Achter het oor;

Onderste deel rug;

Bovenlip en frenulum (bijv. bij geforceerd voeden).

Blauwe plekken met ongewone vorm:

Een streep (mogelijke oorzaak: rand van een schoen);

Tramrails (mogelijke oorzaak: een rietje);

Een lus (mogelijke oorzaak: een riem of koord);

Een herkenbare vorm heeft bijvoorbeeld de afdruk van een hand, vingers of tanden

Bijlage 11: Definitie & signalenlijst eergerelateerd geweld

Bron: handelingsprotocol.nl

De meest gebruikte definitie van eergerelateerd geweld is:

“Eergerelateerd geweld omvat elke vorm van geestelijk of lichamelijk geweld, gepleegd vanuit een collectieve mentaliteit in reactie op een (dreiging van) schending van de eer van een man of een vrouw en daarmee van zijn of haar familie, waarvan de buitenwereld op de hoogte is of dreigt te raken” (Bureau Beke, 2005).

Hulpverleners zich richten op de preventie van eergerelateerd geweld. Zij richten zich op het zo vroeg mogelijk in kaart krijgen of de familie eer een rol speelt zodat er in de begeleiding aandacht voor kan zijn en escalatie kan worden voorkomen. Als werkdefinitie kan toegevoegd worden: *“Eergerelateerd geweld is een vorm van geweld binnen een breder scala van eergerelateerde handelingen om aantasting van de eer te beperken of te voorkomen.”* (Vocas trainingen).

Bij eergerelateerd geweld speelt het volgende:

- Bij eergerelateerd geweld gaat het - naast fysiek geweld – zeer vaak ook om geestelijk geweld. Bijvoorbeeld in de vorm van onderdrukking en psychische druk tot aanpassen aan de groepsnorm.
- Het collectieve karakter geeft aan dat de omgeving een zeer belangrijke factor is. De positie van de familie is afhankelijk van de manier waarop er naar hen gekeken wordt en over hen gedacht wordt.
- “... waarvan de buitenwereld van op de hoogte dreigt te raken” geeft aan dat de buitenwereld niet mag weten wat er speelt. Hierbij is het niet van belang of het gebeurde een roddel of een feit is; beide kan ernstige schade aanrichten. Het gaat tenslotte over wat men denkt en niet wat er daadwerkelijk gebeurd is.

De familie zal er alles aan doen om eventuele eerschending te verbergen.

Verschil met huiselijk geweld

Eergerelateerd geweld lijkt op andere vormen van ‘geweld in afhankelijkheidsrelaties’ als huiselijk geweld en kindermishandeling. Er is echter een belangrijk verschil:

Huiselijk geweld zegt vaak iets over de individuele componenten van zowel het slachtoffer als de dader; bijvoorbeeld: “de dader heeft moeite met agressieregulatie” (interne oorzaak).

Eergerelateerd geweld kenmerkt zich juist door de druk vanuit de gemeenschap (direct of indirect) – een externe oorzaak. Je zou eergerelateerd geweld kunnen zien als opgelegd geweld om het grotere familiebelang te beschermen.

Signalenlijst eengerelateerd geweld

Dagbesteding: school en/of werk

- (structureel) verzuim, mogelijk gestimuleerd door ouders
- Verminderde prestaties
- verzoek om verlengde vakantie
- te laat terugkeren uit land van herkomst
- opzien tegen komende vakantie
- gehaald/gebracht worden en/of surveillance door broers of neven op school/werk, niet zelfstandig mogen reizen
- sociale isolatie/ verbreking vriendschappen zonder duidelijke reden
- verandering van kleding, van modern naar traditioneel of andersom
- algehele gedragsveranderingen (zie ook gezondheid en gedrag)
- plotselinge aankondiging van verloving met een vreemde
- blokkade van toegang tot (vervolg)opleiding/werk
- Er wordt geroddeld over een meisje op school en/ of haar broers/neven hebben veel ruzie over haar
- Deelname aan school/werkuitjes zeer beperkt, na werk/school weinig uitlooptijd, geen flexibiliteit.
- Dubbellevens, groot verschil in gedrag tijdens/buiten school/werk.

Veiligheid

- betrokkene of broer/zus als vermist opgegeven en wordt actief gezocht
- eerdere meldingen van huiselijk geweld, mishandeling of burengerucht op het adres van betrokkene
- bedreigd of geconfronteerd met (seksueel) geweld
- angst voor of bedreiging met mishandeling, chantage, vrouwelijke genitale verminking, aanvallen met zuur
- betrokkene pleegt zelf strafbare feiten zoals dealen, wapenhandel, economische delicten, afpersing
- betrokkene is aangegeven wegens overtredingen (b.v. winkeldiefstal of drugsgebruik)
- angst voor of bedreiging met de dood of pogingen tot moord/doodslag
- meldingen van andere misdrijven, zoals verkrachting of ontvoering
- dreiging met terugsturen
- maatschappelijke sancties

Gezondheid

- begeleiding naar dokter of hulpverlening
- het onthouden van medische zorg
- lichamelijke klachten bv na genitale verminking, mishandeling, seksueel misbruik/geweld
- zelfbeschadiging (automutilatie)
- (poging tot) zelfdoding
- gedragsveranderingen: bv eetstoornis, depressie, slecht slapen
- druggebruik
- vroege/ongewilde zwangerschap, verzoek tot geheime abortus
- verzoek tot maagdelijkheidsverklaring
- Schaamte en schuldgevoelens
- Loyaliteitsconflicten

Gezin

- eerdere gedwongen huwelijken/gedwongen huwelijk van broer of zus
- rigide regels voor met name meisjes/veel dwang
- dubbele moraal
- weinig of geen communicatie thuis
- roddels vanuit gemeenschap
- eerdere vermissingen /dood van gezins/familieleden
- Plotselinge verhuizing/ verdwijning
- Intensief contact met familieleden en/ of plotselinge reizen naar familie/familieberaad
- Er wordt veel geroddeld over een familie
- eerdere meldingen van huiselijk geweld, mishandeling of burengerucht op het adres van betrokkene
- potentiële slachtoffers worden afgeschermd/beschermd
- afwerende houding t.o.v. politie en autoriteit en gezag

Basisvrijheden van de betrokkene/*persoonlijke integriteit*

- Isolatie/een sterke inperking van de basis/bewegingsvrijheid
- geen beschikking over eigen identiteitsdocumenten, visum/illegaal verblijf
- bewust onwetendheid houden over eigen rechtspositie
- financiële benadeling geen beschikking over verdiensten/schulden maken op naam van betrokkene
- chantage door openbaarmaking feit of activiteit
- niet toestaan van het machtig maken van de taal
- onvrije partnerkeuze/huwelijksdwang /jong huwen.

Gedrag

- normafwijkend gedrag woede, vlakke emoties, schuw, brutaal, hyperactief,, neerbuiwend, wantrouwend, verdedigend)
- alleen sterke binding met thuis: isolement
- wegliep gedrag
- moeite met contactlegging, oogcontact, lichamelijk contact

Aanvullende informatie:

Landelijk expertise centrum eengerelateerd geweld:
<http://www.leceengerelateerdgeweld.nl/>

Bijlage 12: Aandachtspunten in gesprekken met ouders

Bron: www.handelingsprotocol.nl en *reader training aandachtsfunctionaris JSO*, maart 2011
www.VeiligThuis-nederland.nl

In een gesprek is er een aantal dingen waar rekening mee gehouden moet worden.

- Het is belangrijk om betrokkenheid uit te stralen en eerlijkheid
- Direct na het vertellen wat de aanleiding is van het gesprek vraag je aan de ouders wat zij hiervan vinden
- Door middel van open vragen krijgen de ouders de gelegenheid om hun eigen verhaal te vertellen
- Hierbij luister je actief en stimuleert door houding, knikken, hummen etc.
- Je neemt de tijd en raakt niet geïrriteerd of ongeduldig.
- Het gesprek moet geen verhoor worden maar heeft als doel om de achterliggende problematiek op te sporen. Je probeert de positieve aspecten van het kind en/of het handelen van de ouders te benoemen.
- Door het benoemen van zichtbare feiten en zichtbaar gedrag zonder eigen waardeoordeel of beschuldigende houding of (stem)toon zal de ouder zich minder in de verdediging gedrukt voelen
- Reageren in de eerste persoon ('ik') op emoties of uitlatingen van de ouder, herhalen (in andere woorden) en samenvatten verheldert wat er door jou en de ouders bedoeld wordt
- Vertaal keuzes van ouders naar consequenties voor kinderen (inzicht bevorderen)
- Bij de bevindingen hoort het verhaal van de ouders en/of het kind
- Je analyseert de situatie op grond van de eigen observatie, het verhaal van ouders en/of kind en de aanwezigheid van risicofactoren en beschermende factoren

Verloop van het gesprek

Het gesprek verloopt in vijf fasen:

1. Begin van het gesprek

Je stelt de ouders op hun gemak.

2. Aanleiding van het gesprek

Je vertelt de aanleiding voor de afspraak aan de ouder(s): dit kan bijvoorbeeld zijn de zorg om het kind op grond van eigen waarnemingen, door signalen van anderen (school, kinderopvang, andere ouders), door de ouder of het kind zelf aangegeven problemen, of omdat de hulpverlener zich over de ouder zorgen maakt.

3. Reactie ouders

De ouder krijgt de gelegenheid hierop te reageren door een open vraag en door de luisterende houding. Als de ouder(s) de zorg niet deelt (delen) verduidelijk je de eigen beleving en stimuleer je de ouder(s) om vragen te stellen en om hun problemen te uiten. In samenspraak met de ouder(s) wordt een/het probleem vastgesteld.

4. Aanpak van het probleem

Hierbij tracht je samen met de ouders oplossingen te bedenken. Je geeft de mogelijkheden voor hulp aan die het Centrum Jeugd en Gezin, Veilig Thuis, Schoolmaatschappelijk Werk, OKT of andere instanties kunnen bieden. De ouders worden aangesproken op hun verantwoordelijkheid voor de zorg van hun kind, maar het moet voor de ouders ook duidelijk zijn dat jij als leidinggevende Kinderopvang/BSO/Gastouders een eigen verantwoordelijkheid draagt in deze zorg.

5. Samenvatting

Je vat het besprokene en de gemaakte afspraken samen. Je vraagt aan de ouder(s) of zij het met deze samenvatting eens zijn. Je deelt mee dat de afspraken in het dossier worden genoteerd. Als de ouder(s) na dit gesprek geen probleem zien en geen verdere stappen willen ondernemen maakt je bij blijvend vermoeden van kindermishandeling een vervolgspraak met de ouders. In dit gesprek wordt opnieuw de zorg over het kind aangegeven en verteld waarom gedacht wordt aan kindermishandeling. De inhoud en de afspraken van het eerdere gesprek worden kort genoemd.

Je geeft aan dat de zorgen om het kind en de verantwoordelijkheid van jou maken dat hulpverlening moet worden ingeschakeld via Veilig Thuis. De ouders krijgen informatie dat Veilig Thuis de instelling is waar iedereen met zorgen over mogelijke kindermishandeling terecht kan en welke hulp daar geboden kan worden. Stel ouders op de hoogte van melding bij Veilig Thuis.

Ouders verschijnen niet

Als ouders niet verschijnen voor het tweede gesprek over de problematiek van hun kind of niet thuis geven, bel dan met Veilig Thuis om advies te vragen en overweeg een melding.

Gespreksvoering met gescheiden ouders

Bron: www.handelingsprotocol.nl

Het voeren van gesprekken met gescheiden ouders afzonderlijk kan ingewikkeld zijn. Zeker als het gaat om het bespreken van vermoedens van kindermishandeling of huiselijk geweld. Denk aan de ene ouder die de andere lastig valt of ouders die de bezoeksregeling niet nakomen, ruzies en lichamelijk geweld.

- Kinderen van gescheiden ouders lopen meer risico op kindermishandeling en getuige zijn van huiselijk geweld.
- Tijdens en direct na de scheiding kunnen de ex-partners zodanig ruzie met elkaar hebben dat over de hoofden van de kinderen heen er veel uitgevochten wordt. Van belang is om de ouders voor te houden dat zij geen partners meer zijn, maar wel ouders blijven van hun kinderen. Dat betekent dat ze in het belang van het kind moeten handelen.
- Na echtscheiding blijft als hoofdregel het gezag bij beide ouders, tenzij door de rechter anders wordt bepaald. De ouder die niet met het gezag belast is, vervult niet de rol van vertegenwoordiger.
- Deze ouder heeft desgevraagd wel recht op globale informatie over de gezondheidstoestand van zijn of haar minderjarige kind (artikel 1:377c BW). De informatie kan geweigerd worden als dit in het belang van het kind is of als de andere ouder ook geen informatie zou ontvangen (artikel 1:337 b lid BW).
- Ouders die beiden het gezag over hun kind hebben, hebben recht op informatie over hun kind. Zij hebben geen recht op inzage in gegevens die hun ex-partner betreffen. Voor het overige gelden dezelfde gespreksregels als voor gehuwde partners.
- Er zijn ingewikkelde situaties waarin de ene ouder de andere ouder beschuldigt van verwaarlozing of mishandeling. Eén ouder wil bijvoorbeeld de gegevens van de Kinderopvang of school over het kind gebruiken ter ondersteuning van een melding aan Veilig Thuis. Raad de ouder dan aan de melding bij Veilig Thuis te doen en Veilig Thuis te verzoeken aan de kinderopvang/school informatie op te vragen.
- Als de ouder er toch op staat die gegevens te gebruiken dan geldt het volgende: ouders hebben recht op inzage in het dossier en wat zij met die kennis doen is hun eigen verantwoordelijkheid. Veilig Thuis zal in een dergelijke situatie zeker contact opnemen met de Kinderopvang/school.

- Vermoedt de medewerker dat er sprake is van huiselijk geweld waar het kind getuige van is, dan wordt dit besproken met de ouders en uitgelegd welke schade hun kind kan ondervinden. Blijven je zorgen, dan handel je conform dit protocol kindermishandeling.

Als er vanuit CompaNanny een melding gedaan gaat worden, worden de ouders op de hoogte gesteld. Tenzij dat de veiligheid van kind of medewerker in gevaar brengt.

Hoe om te gaan met berichtgeving aan gescheiden ouders:

1. CompaNanny heeft contact met beide ouders. Dan beide ouders inlichten
2. CompaNanny heeft contact met 1 van de ouders. Dan deze ouder persoonlijk inlichten en de andere ouder schriftelijk van de melding op de hoogte stellen
3. CompaNanny heeft geen contact met de ouders, dan beide ouders schriftelijk informeren

Niet met ouders praten

Het gaat om situaties waarin, door het voeren van het gesprek, de veiligheid van een van de betrokkenen in het geding zou kunnen komen. Zo is het denkbaar dat je besluit om een vermoeden van seksueel misbruik of eengerelateerd geweld nog niet met de vader te bespreken omdat je de kans groot acht dat de vader zich na dit gesprek, op zijn dochter af zal reageren.

CompaNanny vraagt in een dergelijke situatie altijd advies aan Veilig Thuis.

Gespreksvoering met gezinnen met migranten achtergrond

Bron: www.handelingsprotocol.nl

Bovenstaande adviezen gelden voor alle gezinnen. Bij gezinnen met migranten achtergrond is extra aandacht nodig voor een aantal specifieke onderdelen (Ben Rensen):

- Vraag aan mensen wat hun gewoonten zijn. Niet alle gezinnen zijn hetzelfde.
- Zoek naar gemeenschappelijkheid.
- Neem kleine stappen.
- Biedt ruimte voor het eigen verhaal van de ouders.
- Gebruik ook cultuureigen oplossingen, toon respect.
- Kom tegemoet aan wensen van de ouders.
- Werk samen met JGZ, eventueel met de Voorlichters Eigen Taal en Cultuur. (VETCer)
- Geef uitleg over het Nederlandse hulpverlening systeem.
- Het verwoorden van de feiten in beelden en voorbeelden werkt vaak beter dan concreet zeggen waar het op staat.
- Stel je op als autoriteit, maak gebruik van je status.
- Maak gebruik van een tolk indien nodig en als het te regelen is.
- Neem de tijd.

Het gesprek met de ouder(s) over de melding bij Veilig Thuis

Bron: www.handelingsprotocol.nl

Ter voorbereiding:

- Overleg met Veilig Thuis en de AF of het in deze specifieke situatie verstandig en veilig is om ouders zelf te informeren over de melding.
- Overleg met Veilig Thuis en de AF hoe je de ouders kunt informeren over de melding, wie dat gaat doen, wie daarvan binnen CompaNanny op de hoogte moet zijn en maak als dit nodig is een vervolgspraak met Veilig Thuis.

Het gesprek:

- Vat je zorg om het kind zo concreet mogelijk samen voor de ouders.
- Noem ook, indien van toepassing, kort de stappen die je reeds met de ouders doorlopen hebt.
- Stel ouders op de hoogte dat je de zorg over hun kind gaat melden bij Veilig Thuis, vraag geen toestemming.
- Leg duidelijk uit dat je merkt dat ouders niet dezelfde zorg of oplossing delen als jij (of van CompaNanny).
- Vertel ouders dat je je zodanig (ernstig) zorgen maakt, dat het de verantwoordelijkheid van CompaNanny is om daarbij de hulp van Veilig Thuis in te schakelen.
- Beschrijf Veilig Thuis als een instelling waar iedereen die zich zorgen maakt over kinderen en een vermoeden heeft van kindermishandeling, terecht kan.
- Laat, indien de situatie dit toelaat, voor ouders de opening vrij om alsnog vrijwillige hulp te zoeken. Maak wel goede afspraken over het terugkoppelen van informatie.
- Voer het gesprek altijd samen met een andere betrokkene.

Hulpzinnen:

- In mijn werk als (vul je functie in) is het mijn taak te letten op het welzijn van kinderen.
- Ik (of CompaNanny) maak me zodanig zorgen om uw kind, dat ik dit ga melden bij Veilig Thuis. Omdat ik me kan voorstellen dat dit geen prettige boodschap voor u is, vertel ik het zelf aan u in plaats van dat u het van een medewerker van Veilig Thuis hoort.
- Ik (eventueel.. en met collega's)

Bijlage 13: Aandachtspunten voor een gesprek met een kind

Bron: www.handelingsprotocol.nl en reader training aandachtsfunctionaris JSO, maart 2011
www.AMK-nederland.nl

Bij een vermoeden van kindermishandeling kan een pedagogisch medewerker met het kind praten om na te gaan of haar zorgen terecht zijn. Het kan ook voorkomen dat een kind zelf de pedagogisch medewerker in vertrouwen neemt. Pedagogisch medewerkers zien vaak erg op tegen dergelijke gesprekken omdat ze het moeilijk vinden hun houding te bepalen tegenover het kind. Het oefenen van gespreksvaardigheden kan meer zelfvertrouwen geven bij het voeren van dit soort gesprekken. Daarom is het belangrijk dat pedagogisch medewerkers zich bewust zijn van een aantal voorwaarden die bij het voeren van een gesprek met een mishandeld kind van belang is. Ook hier kan ter voorbereiding overleg gevoerd worden met de VM of AF.

In de eerste plaats kan een Pedagogisch medewerker beter niet op voorhand geheimhouding toezeggen aan een kind. Veel kinderen willen in eerste instantie alleen iets vertellen als er beloofd wordt om het tegen niemand anders te zeggen. Als deze belofte gedaan wordt, komt de Pedagogisch medewerker voor een groot dilemma te staan als het kind zou vertellen dat het mishandeld wordt: zij moet dan of het vertrouwen van het kind schenden of medeplichtig worden aan het in stand houden van een schadelijke situatie. De Pedagogisch medewerker die een kind geheimhouding belooft uit angst dat het kind anders blijft zwijgen, moet zich wel bewust zijn van de consequenties van deze belofte.

Als een Pedagogisch medewerker geen geheimhouding wil toezeggen kan zij het kind wel beloven dat zij geen stappen zal ondernemen zonder dit van tevoren aan het kind te vertellen.

Een tweede belangrijk punt is dat de Pedagogisch medewerker zich bewust moet zijn van de sterke loyaliteitsgevoelens van een kind ten opzichte van zijn ouders. Val nooit de ouders af tegenover het kind, al hebben ze nog zulke afschuwelijke dingen gedaan. Het kind zal geen vertrouwen meer hebben in iemand die zijn ouders veroordeelt.

Voorwaarden voor een goed contact tijdens een gesprek met een kind.

1. Echtheid

Dit betekent dat de Pedagogisch medewerker zichzelf is in de relatie met het kind. Zij doet zich niet anders voor dan zij is. Dit betekent niet dat de Pedagogisch medewerker elke emotie die zij ervaart uit. Het betekent wel dat zij zich bewust is van haar eigen gevoelens en die niet ontkent of tracht te verdringen. Er moet overeenstemming zijn tussen dat wat zij ervaart en voelt en dat wat zij zegt en doet.

Een professionele houding vereist oprechte belangstelling, een sfeer van veiligheid en het vermogen een goede ontvanger te zijn, dat wil zeggen op kunnen merken wat de gevoelens van het kind zijn en daarop aan kunnen sluiten.

Een dergelijke houding vormt een basis voor vertrouwen. Kinderen voelen heel goed aan wanneer iemand echt is of een façade ophoudt of doet alsof.

2. Empathie

Empathie is het vermogen van de Pedagogisch medewerker zich in te leven in de gevoelens van het kind. Empathie is het begrijpen van de ervaringen en gevoelens van het kind in hun betekenis voor dat kind.

Het is belangrijk dat de Pedagogisch medewerker de gevoelens van het kind niet slechts aanhoort maar door woorden of op een niet verbale wijze aangeeft de beleving van het kind van binnen uit te verstaan.

3. Acceptatie

Acceptatie houdt in dat de Pedagogisch medewerker het kind accepteert zoals het is. Het wil niet zeggen dat de Pedagogisch medewerker het eens moet zijn met de gedachten of gevoelens van het kind maar wel dat zij deze accepteert zonder verder te veroordelen.

Tijdens het gesprek met een kind is het ook van belang dat een Pedagogisch medewerker in staat is om actief te luisteren. Actief luisteren betekent luisteren naar zowel de verbale als de non-verbale boodschappen van het kind. Het betekent ook 'tussen de regels door' luisteren naar de boodschappen die doorklinken in de stembuiging van het kind, aarzeling, stiltes etc.

Actief luisteren houdt in dat de Pedagogisch medewerker zich voortdurend afvraagt 'welke boodschap wil dit kind overbrengen? Wat zegt hij over zijn ervaringen, gedragingen, gevoelens? Door actief te luisteren kan het de Pedagogisch medewerker duidelijk worden wat er aan de hand is met het kind en kan zij zicht krijgen op de emoties die het kind daarbij ervaart. De Pedagogisch medewerker moet hierbij proberen om de gevoelens van het kind met eigen woorden samen te vatten.

Bij deze manier van luisteren krijgt de Pedagogisch medewerker niet alleen de meeste informatie maar geeft zij het kind ook het gevoel serieus genomen en geaccepteerd te worden. Bovendien kan de Pedagogisch medewerker bij actief luisteren controleren of zij het kind goed heeft begrepen en zijn emoties goed heeft aanvoeld.

Enkele ezelsbruggetjes bij het actief luisteren:

- 'Je bedoelt...?'
- 'Je probeert me duidelijk te maken dat....?'
- 'Je voelt je...?'
- 'Je hebt het gevoel dat...?'
- 'Je zou het liefst willen dat...?'
- 'Je hebt de indruk dat...?'

Algemene regels bij actief luisteren:

- Begin met 'Je...'
- Gebruik een vragende toon.

Kijk uit voor communicatiestops. Dit zijn opmerkingen, reacties etc. die werkelijke communicatie in de weg staan. Vaak worden ze onbewust gebruikt, bijvoorbeeld als iemand bang is om iets onaangenaams te horen of als het gesprek een wending dreigt te nemen die als emotioneel bedreigend wordt ervaren.

Communicatiestops zijn:

- veroordelen
- ridiculiseren
- preken
- afleiden
- met het verhaal op de loop gaan
- waarschuwen
- sussen/geruststellen
- niet serieus nemen
- vragen stellen (die niet van belang zijn)
- bevelen
- beredeneren
- oplossingen aandragen.

De meeste mensen hebben één of meer favoriete 'stops'. Het is van belang om je bewust te worden welke van deze stops je geneigd bent om te gebruiken omdat het een werkelijk gesprek in de weg kan staan.

De volgende punten zijn van belang om tijdens het gesprek met het kind, dat vertelt over een mishandelingssituatie, voor ogen te houden:

- Geloof het kind en trek diens verhaal niet in twijfel. Onderschat of bagatelliseer de ernst van de situatie niet.
- Spreek waardering uit voor het feit dat het kind de moed heeft om z'n verhaal te vertellen.
- Haast het gesprek niet, laat het kind in eigen tempo vertellen.
- Stel geen waarom-vragen (het kind snapt immers zelf ook niet waarom hem dit overkomt)
- Stel geen suggestieve vragen. Laat het kind zoveel mogelijk zelf benoemen wat er gebeurd is.
- Pas je aan bij het woordgebruik van het kind. Vraag om verduidelijking als je het niet goed begrijpt.
- Vertel het kind dat het niet zijn schuld is dat dit is gebeurd en evenmin zijn verantwoordelijkheid.
- Vertel het kind dat het niet de enige is die zoiets overkomt en dat hulp mogelijk is.
- Dring niet aan als het kind je vragen ontwijkt maar houd de deur voor het contact wel open.

(Bron: Cursus voor leerkrachten in het basisonderwijs. Interne uitgave VKM, augustus 1994.)

Aandachtspunten tijdens een gesprek met een jong kind

Bron: www.handelingsprotocol.nl

Een gesprek met het kind kan mogelijk extra informatie bieden over de situatie waarin het kind zich bevindt. Vanaf ongeveer 2 jaar is het mogelijk een gesprek(je) te voeren met het kind. Houd tijdens dit gesprek rekening met de leeftijd en ontwikkelingsfase van het kind.

Het is niet de bedoeling dat het kind ondervraagd wordt. Een gesprek met het kind heeft aanvullende informatie dan wel steunend contact tot doel, en mag niet in de plaats van het contact met de ouders komen. Ter voorbereiding van zo'n gesprek kun je overleggen met je VM en eventueel de PC.

Naast het contact met het kind is het zeer belangrijk om met een open houding het contact met ouders aan te gaan.

Tips voor het gesprek:

- Voer het gesprek met een open houding.
- Sluit aan bij waar het kind op dat moment mee bezig is, bijvoorbeeld spel, een tekening of knutselen.
- Ga op dezelfde ooghoogte zitten als het kind en kies een rustig moment uit.
- Steun het kind en stel het op zijn gemak.
- Gebruik korte zinnen.
- Vraag belangstellend en betrokken, maar vul het verhaal niet in voor het kind.
- Begin met open vragen (**Wat** is er gebeurd? **Wanneer** is het gebeurd? **Waar** heb je pijn? **Wie** heeft dat gedaan?) en wissel deze af met gesloten vragen (**Ben je** gevallen? **Heb je** pijn? **Ging je** huilen? **Vond je** dat leuk of niet leuk?).
- Vraag niet verder, wanneer het kind niets wil of kan vertellen.
- Houd het tempo van het kind aan, niet alles hoeft in één gesprek.
- Laat het kind niet merken dat je van het verhaal schrikt.
- Val de ouders (of andere belangrijke personen voor het kind) niet af, in verband met loyaliteitsgevoelens.

- Geef aan dat je niet geheim kan houden wat het kind vertelt. Leg uit dat u met anderen gaat kijken hoe u het kind het beste kan helpen. Leg het kind uit dat u het op de hoogte houdt van elke stap die u neemt. Het kind moet nooit zelf de verantwoordelijkheid krijgen in de keuze van de te nemen stappen.
- Vertel het kind dat het heel knap is dat hij/zij het allemaal zo goed kan vertellen.
- Let tijdens het gesprek goed op de non-verbale signalen van het kind.
- Stop het gesprek wanneer de aandacht bij het kind weg is.

Bijlage 14: Veilig Thuis

Bron: reader training aandachtfunctionaris JSO, maart 2011 www.AMK-nederland.nl,
www.stophuiselijkgeweld.nl, www.vooreenveiligthuis.nl, www.handelingsprotocol.nl

Veilig Thuis (voorheen het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling en Steunpunt Huiselijk Geweld) geeft advies en ondersteuning bij vermoedens van kindermishandeling en/ of huiselijk geweld. Er kan Advies of Consult gevraagd worden en/of een Melding gedaan worden.

Vermoedens delen in een adviesgesprek

Bij vermoedens van kindermishandeling kan Veilig Thuis om advies gevraagd worden. Dat betekent dat in een telefoongesprek wordt doorgenomen wat er door de adviesvrager gezien wordt en waar twijfels of vermoedens over bestaan.

Vervolgens wordt besproken welke mogelijkheden er zijn om vanuit CompaNanny iets te doen en hoe om te gaan met de situatie. Als de situatie ernstig lijkt en er is voor CompaNanny niet veel meer mogelijk om zelf te ondernemen, kan Veilig Thuis ook vragen om een melding te doen. Veilig Thuis neemt dan de verantwoordelijkheid voor het ondernemen van actie over van de adviesvrager. Bij een adviesvraag wil Veilig Thuis graag de naam en functie weten van de beller, maar de naam van het kind en het gezin waarover het gaat hoeft niet bekend te worden gemaakt. De adviesvrager hoeft niet zeker te weten dat het om kindermishandeling gaat. Bij Veilig Thuis werken mensen die mee kunnen denken en veel ervaring hebben met het verschijnsel kindermishandeling.

Consult

Veilig Thuis kent ook het begrip consult. Daarbij kun je ondersteund worden door de Veilig Thuis- medewerker of vertrouwensarts bij het bieden van hulp of het voeren van een gesprek met ouders of kinderen. Er kan dan meerdere keren over hetzelfde kind gebeld worden om de voortgang te bespreken. Op elk moment kan worden besloten dat het toch een melding moet worden omdat de mogelijkheden van CompaNanny niet toereikend zijn om een kind bescherming te bieden.

Melden bij Veilig Thuis

Als CompaNanny een zorgmelding doet van vermoedens van kindermishandeling, dan start Veilig Thuis een onderzoek op naar de vermoedelijke mishandelingsituatie. Daarbij worden gegevens over het kind en het gezin verzameld die duidelijk moeten maken of er sprake is van mishandeling en de problemen die spelen. Als de vermoedens van kindermishandeling door het onderzoek bevestigd worden, dan wordt alles in het werk gesteld om passende hulpverlening voor de betrokkenen op gang te brengen. Als dit niet lukt, dan schakelt Veilig Thuis de Raad voor de Kinderbescherming in om zo, met een rechterlijk bevel, de betrokkenen te dwingen om hulp te accepteren.

Terugkoppeling

Na een melding laat Veilig Thuis aan de melder weten wat er gebeurd is met de melding. Afhankelijk van de melder wordt er meer of minder informatie gegeven. Als deze terugkoppeling niet plaatsvindt of te lang duurt, dan belt je als leidinggevende zelf naar Veilig Thuis om te vragen naar de stand van zaken.

Anoniem melden

Veilig Thuis heeft de mogelijkheid om meldingen te doen waarbij ouders niet op de hoogte zijn wie er gemeld heeft. Dat is een anonieme melding. De naam van de melder is wel bekend bij

Veilig Thuis. In het algemeen geldt dat ouders door de leidinggevende op de hoogte worden gesteld van een melding tenzij er gevaar is voor de veiligheid van het kind of de melder. Dan wordt in overleg met Veilig Thuis gekeken op welke wijze er gehandeld moet worden. Angst voor eigen veiligheid mag nooit een reden zijn om geen melding te doen van kindermishandeling.

Huiselijk geweld

Wanneer er een vermoeden is van Huiselijk Geweld, wordt er ook contact opgenomen met Veilig Thuis: 0800-2000.

Zij zijn deskundig op dit gebied, kunnen advies geven en hulp op gang brengen. Slachtoffers en daders kunnen ook zelf contact opnemen met Veilig Thuis.

Veilig Thuis geeft informatie, advies en verwijst door. Als CompaNanny zelf niet in de gelegenheid is (met hulp van andere organisaties) adequate hulp te organiseren, kan er een melding gedaan worden bij Veilig Thuis. Dit kan ook als het om een medewerker gaat die klem zit in een thuissituatie.

Veilig Thuis onderneemt de volgende stappen bij complexe casussen:

1. brengt de situatie in kaart
2. schrijft een plan van aanpak
3. overlegt met samenwerkingspartners: wie doet wat?
4. kiest een casemanager.

Veilig Thuis is eventueel tijdelijk de procesmanager.

Bijlage 15: Ouder- en KindTeam (OKT), Jeugd- en Gezinsteams en Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG)

Het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) is een inlooppunt voor gezinnen. Ouders, verzorgers, kinderen, jongeren tot 23 jaar en professionals kunnen hier terecht met alle vragen over opvoeden en opgroeien. Het CJG heeft als taak de huidige opvoed- en opgroeiondersteuning te verbinden, te verbeteren en te versterken. Het Centrum Jeugd en Gezin (CJG) is een samenwerkingsverband van allerlei organisaties. Het CJG geeft kosteloos advies over het opgroeien en opvoeden van kinderen in alle leeftijden. Als het nodig is verwijst het CJG naar professionals of instanties die ouders/opvoeders en hun kind(eren) verder kunnen helpen.

Daarnaast heeft het CJG de volgende taken:

- informatie en advies geven;
- (vroeg)signaleren van problemen;
- mensen verwijzen naar het lokale en regionale hulpaanbod;
- licht pedagogische hulp bieden;
- de zorg voor jongeren en gezinnen coördineren;
- eventueel een schakel zijn met intensievere zorg via het Sociaal Team of Jeugd- en Gezinsteams;
- een schakel zijn met onderwijs

Vanaf 1 januari 2015 is de gemeente verantwoordelijk voor alle jeugdhulp. Elke gemeente mag dit op zijn eigen manier invullen. In veel gemeentes zijn Jeugd- en Gezinsteam, Sociaal Teams of Wijkteams opgericht. In elk team werken meerdere deskundigen om ouders snel en persoonlijk te helpen als ze vragen of problemen hebt bij het opgroeien of opvoeden.

Kijk voor de specifieke veranderingen per gemeente op de sociale kaart van je vestiging.

Zie ook: www.cjg.nl

Bijlage 16: De gemeentelijke gezondheidsdienst (GGD)

Een van de belangrijkste taken van de GGD is het geven van voorlichting op allerlei gebieden. Daarnaast houdt zij zich onder andere bezig met de gezondheid van de jeugd. Kinderen komen in de leeftijd tot 4 jaar bij het consultatiebureau. Daarnaast komen kinderen tijdens hun schoolcarrière meerdere malen in contact met de afdeling jeugdgezondheidszorg (JGZ) van de GGD.

Iedere GGD heeft een calamiteitenteam. De GGD kan ondersteuning bieden indien zich calamiteiten en incidenten voordoen. Zo kunnen zij advies geven over het organiseren van ouderavonden en kunnen zij adviseren over opvang en ondersteuning.

Bijlage 17: De kinderscherming

De kinderscherming bestaat uit Jeugdbescherming, de Raad voor de Kinderscherming en de rechter.

Vrijwillige hulpverlening via de gemeente

Ouders/verzorgers zijn verantwoordelijk voor de opvoeding van hun kind. Bij ernstige opvoedingsproblemen kunnen zij geïndiceerde zorg krijgen. Tot januari 2015 werd deze zorg geïndiceerd door Bureau Jeugdzorg. Sinds de transitie wordt vanaf januari 2015 een beschikking voor deze hulp door de gemeente afgegeven, via een Centrum Jeugd en Gezin, een Ouder- en KindTeam of een Kinder- en JeugdTeam. Deze hulpverlening probeert samen met het gezin de moeilijkheden op vrijwillige basis op te lossen. Wanneer er gedwongen hulp nodig is, dan wordt dit uitgevoerd door de Jeugdbescherming.

Raad voor de Kinderscherming

Soms accepteren ouders niet de hulp die volgens Veilig Thuis of de gemeente wel nodig is. De overheid grijpt dan in. Veilig Thuis of de gemeente meldt het kind aan bij de Raad voor de Kinderscherming (RvdK). De RvdK onderzoekt of de ontwikkeling van het kind ernstig in gevaar is. Als dat uit het onderzoek blijkt, kan de rechter een kinderschermingsmaatregel opleggen. De RvdK legt een verzoek daarvoor neer bij de kinderrechter. De raad kan ook besluiten het gezin terug te verwijzen naar vrijwillige hulpverlening als verplichte hulp (nog) niet nodig is.

Kinderrechter en kinderschermingsmaatregelen/ Jeugdbescherming

De kinderrechter besluit uiteindelijk of een kinderschermingsmaatregel nodig is. Als dat zo is, voert Jeugdbescherming of een andere gecertificeerde instelling voor voogdij of gezinsvoogdij de maatregel uit. Er bestaan twee soorten maatregelen: de ondertoezichtstelling en de ontheffing of ontzetting uit het ouderlijk gezag.

Bijlage 18: Vertrouwensinspecteurs van de Inspectie van het Onderwijs

Een vertrouwensinspecteur is werkzaam bij de Inspectie van het Onderwijs. Hij of zij is inspecteur van een onderwijssector (Primair Onderwijs – Voortgezet Onderwijs – Beroepsonderwijs en Volwassen Educatie) of inspecteur tweedelijns toezicht Kinderopvang en heeft voor een deel van het werk de taak van vertrouwensinspecteur. De vertrouwensinspecteur heeft geheimhoudingsplicht en is bij wet uitgezonderd van het doen van aangifte. Voor de kinderopvang is de vertrouwensinspecteur als deskundige aangewezen door de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Een houder van een kinderopvangorganisatie is verplicht om bij een vermoeden van een zeden- of geweldsdelict door een werknemer (met taken belast persoon) de vertrouwensinspecteur te raadplegen.

De vertrouwensinspecteurs van de Inspectie van het Onderwijs zijn alle werkdagen tijdens kantooruren (08.00-17.00 uur) bereikbaar op het nummer: 0900 111 3 111

Bijlage 19: Signalen die kunnen duiden op een mogelijk geweld- of zedendelict door een collega

Wanneer een beroepskracht vermoedens heeft van een geweld- of zedendelict door een collega, is de beroepskracht verplicht dit te melden bij zijn leidinggevende (VM, OPS of de Algemeen directeur).

Deze bijlage bestaat uit 2 delen:

1. Ongewenste omgangsvormen
2. Signalen die kunnen duiden op kindermishandeling gepleegd door een beroepskracht

Ongewenste omgangsvormen en deze signalen kunnen ook duiden op ander gedrag. Het is daarom belangrijk om ook de signalenlijsten (bijlage 1 en 2) te raadplegen om tot heldere onderbouwing te komen.

1. Ongewenste omgangsvormen

Een beroepskracht of bemiddelingsmedewerker kan een niet-pluis-gevoel hebben over het gedrag van een andere collega of gastouder. Deze zullen vaak te maken hebben met ongewenste omgangsvormen. Ongewenste omgangsvormen komen tot uiting in verbaal, fysiek of ander non-verbaal gedrag. Dit gedrag kan zowel opzettelijk als onopzettelijk zijn, maar degene die hiermee wordt geconfronteerd ervaart het als ongewenst en onaangenaam.

Onder ongewenste omgangsvormen worden handelingen verstaan van alle vormen van discriminatie, agressie, seksuele intimidatie, pesten en treiteren (hieronder beschreven) en ook combinaties van dit gedrag en andere vormen van ongewenst gedrag die in het verlengde liggen of overeen komen met het hieronder beschreven gedrag.

Seksuele intimidatie

Onder seksuele intimidatie wordt verstaan: ongewenste seksuele toenadering, verzoeken om seksuele gunsten of ander verbaal, non-verbaal of fysiek gedrag.

Voorbeelden van verbale seksuele intimidatie:

- Aanspreekvormen: bijvoorbeeld Alexia verbasteren tot Asexia;
- Kinderen aanspreken met "Hé stoot!";
- Seksuele dubbelzinnigheden;
- Uitnodigen tot seksueel contact;
- Seksueel getinte grappen maken;
- Stoere verhalen over seksuele prestaties vertellen;
- Seksueel getinte opmerkingen maken over iemands uiterlijk.

Voorbeelden van fysieke seksuele intimidatie:

- Handtastelijkheden;
- Dwingen tot zoenen, knuffelen, strelen, geslachtsgemeenschap;
- Geslachtsdelen (laten) strelen of betasten boven of onder de kleding;
- Uitkleden.

Voorbeelden van non-verbale seksuele intimidatie:

- Staren, gluren, lonken;
- Iemand met de ogen uitkleden;
- Seksueel getinte cadeautjes geven;
- Confrontatie met kinderporno;
- Het kind (deels) ontbloot filmen of fotograferen;
- Het maken van obscene gebaren;
- Iemand seksueel geladen afbeeldingen, brieven geven of sturen.

Agressie en geweld

Er wordt gesproken van agressie en geweld als het kind psychisch en/of fysiek, verbaal of non-verbaal wordt lastiggevallen, bedreigd of aangevallen. Er zijn vier vormen van agressie en geweld:

1. Verbaal:	schelden, schreeuwen, treiteren en beledigen
2. Non-verbaal:	tegen iemand aandrukken, vasthouden, expres naar je toetrekken
3. Psychisch:	lastig vallen, onder druk zetten, bedreigen met fysiek geweld en irriteren
4. Fysiek:	schoppen, slaan, bijten, vastgrijpen en klemzetten

Discriminatie

Onder discriminatie wordt verstaan elke vorm van ongerechtvaardigd onderscheid, elke uitsluiting, beperking of voorkeur die ten doel heeft of tot gevolg kan hebben dat de erkenning, het genot of de uitoefening op voet van gelijkheid van de rechten van de mens in de werk- of studie-gerelateerde situatie teniet wordt gedaan of aangetast alsmede iedere uiting in woord, gebaar of geschrift. Hierbij is sprake van ontoelaatbare opvattingen over achterstelling van mensen, doelbewuste belediging of van grievend handelen jegens anderen op grond van diens godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, ras, geslacht, seksuele geaardheid of op enige andere grond.

Pesten en treiteren

Onder pesten en treiteren wordt verstaan gedragingen waarbij sprake is van stelselmatig, gedurende een langere periode, psychisch of fysiek vernederen, kwetsen of anderszins lastigvallen van een persoon.

2. Signalen met betrekking tot seksueel misbruik door een beroepskracht of gastouder

- Sterke afhankelijkheid van een kind ten opzichte van een beroepskracht of gastouder;
- Beroepskracht of gastouder creëert een soort isolement rond het kind (bijvoorbeeld apart nemen zonder dat daar een duidelijke aanleiding voor is of dat daar verslag van volgt);
- Veelvuldige seksistische uitingen;
- Gespannen sfeer in de voorziening;
- Kind is bang, gespannen, wanneer specifieke beroepskracht dienst heeft of telkens wanneer het met de specifieke beroepskracht of gastouder te maken heeft;
- Extreem concurreren met kinderen/collega's om de aandacht van de verdachte beroepskracht of gastouder.

Bijlage 20: Signalen van kinderen die geconfronteerd zijn met seksueel grensoverschrijdend gedrag van een ander kind

Naast de informatie uit de signalenlijst kindermishandeling (bijlagen 6 en 7, deel 4.) kunnen deze specifieke signalen bij seksueel misbruik duiden op seksueel overschrijdend gedrag van kinderen onderling.

- Het kind heeft angst voor een bepaald kind;
- Het kind is consequent boos op een ander kind;
- Het kind komt geschrokken, bang of verward terug nadat het met een ander kind of kinderen alleen is geweest;
- Het kind wil consequent niet spelen met een bepaald kind.

Bijlage 21: Signalen van kinderen die seksueel grensoverschrijdend gedrag vertonen naar andere kinderen

Naast de informatie uit de signalenlijst kindermishandeling (bijlagen 6 en 7, deel 4) kunnen deze specifieke signalen bij seksueel misbruik duiden op seksueel overschrijdend gedrag van kinderen onderling.

- Het kind creëert een soort isolement rond het kind (apart nemen, zich afzonderen van de groep);
- Het kind domineert of vertoont macht over een ander kind;
- Veelvuldige seksistische uitingen.

Bijlage 22: Nuttige informatie

Bron: reader training aandachtsfunctionaris JSO, www.handelingsprotocol.nl

Hieronder is een kleine selectie van informatiebronnen over de meldcode, nuttige instanties en onderwerpen rond kindermishandeling en huiselijk geweld opgenomen. Voor meer- of gerichtere informatie kan advies gevraagd worden bij de AF of Quality.

Veilig Thuis

<http://www.vooreenveiligthuis.nl/>

0800-2000 (24 uur per dag, gratis)

www.020veiligthuis.nl

Voor de regio Amsterdam/ Amstelland

Centrum voor Jeugd en Gezin

www.cjg.nl

Ouder- Kindteams (Amsterdam)

www.oktamsterdam.nl

Opvoedpoli

Laagdrempelige opvoedingsondersteuning en intensievere gezinshulp

<http://www.opvoedpoli.nl/>

Politie (ook sociale jeugd- en zedenzaken)

www.politie.nl

Extra informatie over de Meldcode, algemene meldcode van de branchevereniging, verdiepende informatie en signalenlijsten

www.handelingsprotocol.nl

<http://ko.handelingsprotocol.nl/competentieprofiel-3>

www.meldcode.nl

www.kindermishandeling.info

kindermishandeling

www.kindermishandeling.info

Informatie en literatuurlijst over kindermishandeling voor professionals

www.stopkindermishandeling.nl

Informatie over RAAK: Reflectie- en Actiegroep Aanpak kindermishandeling, hulp en advies bij het opvoeden en begeleiden van opvoeders

www.ikzieikziewatjijnietziet.nl

Open je ogen voor kindermishandeling

www.seksueelmisbruik.nl

Site van het ministerie van Justitie voor volwassenen en kinderen

www.nvsh.nl/systeem/mishandeling.htm

Site over seksualiteit en kindermishandeling

www.movisie.nl

Informatie over het Vlaggensysteem (seksueel grensoverschrijdend gedrag van kinderen)

Scholing

www.thenextpage.nl